

HÁZON KÍVÜL
Ifjúsági munka a társadalomban

a Nagyító - Középiskolások Iskolán Kívüli Képzése Alapítvány és a Dél-alföldi Regionális
Ifjúsági Tanács közös konferenciája

Szeged, 2003. március 22-23.

A kiadványban olvasható előadások a Nagyító Alapítvány és a DARISZI közös Házon kívül - Ifjúsági munka a társadalomban című konferenciáján hangzottak el a Szegedi Ifjúsági Házban 2003. március 22-én és 23-án.

Szerkesztette: Kósa Lászlóné

Tördelés:

Nyomdai munkálatok:

A kiadvány támogatói:

TARTALOMJEGYZÉK

- BEVEZETŐ GONDOLATOK

Viktor Csaba, Nagyító Alapítvány, kuratóriumi elnök

- KÖSZÖNTŐK

Gyulay Endre, Szeged-Csanád egyházmegye megyéspüspöke

Lékó Ibolya, Dél-alföldi Regionális Szolgáltató Iroda, irodavezető

- ELŐADÁSOK

Ocsovai Tamás, ifjúsági ügyekért felelős helyettes államtitkár

Brassói Sándor, Oktatási Minisztérium, főosztályvezető helyettes

Dr. Kozma Tamás, a Debreceni Egyetem professzora

- SEKCIÓÜLÉSEK ÖSSZEFOGLALÓI

Közösségfejlesztés - Kovács Edit és Mészáros Zsuzsa

Módszerek és továbbképzések - Viktor Csaba és Gesztes Olympia

Korosztályi szervezetek, kortárssegítés - Katona Miklós és Kuba Péter

EU és az ifjúsági szervezetek - Jancsák Csaba

A DARISZI szolgáltatásai - Lékó Ibolya

Non-profit ismeretek ifjúsági szervezeteknek - Bódi György és Donáth Attila

- SZERVEZETEK BEMUTATKOZÁSAI

- KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

SZERVEZETEK BEMUTATKOZÁSAI

Ady Endre irodalmi Kör Egyesülete

Ágota Alapítvány

Békéscsabai Városi Rádióklub

Bölcső – Nagycsaládosok Csongrádi Egyesülete

Dél-Alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda

Dél-alföldi Teleházak Regionális Közhasznú Egyesülete

Disputa Kör Egyesület

Erdélyi Hagyományokért Egyesület

HELPI

Holdruta – Kunfehértói Fiatalok Egyesülete

JOC

Jóga a Mindennapi Életben Egyesület

Karácsonyi János Honismereti Egyesület

Katolikus Egyetemisták és Főiskolások Egyesülete

Kisszállási Kulturális Információs és Mentálhigiénés Szolgáltató Egyesület

Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület

Nagycsaládosok Országos Egyesülete Orosháza

Nagyító – Középiskolások Iskolán Kívüli Képzése Alapítvány

Szegedi Diákok és Pedagógusok Szövetsége

Szegedi Tini-telefon Lelkisegélyszolgálat Egyesület

SZITI Egyesület - logó

Szivárvány Bábszínházi Alapítvány

Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért

Társsuli

VEGA

BEVEZETÉS

KÖSZÖNTŐK

Nagy szeretettel köszöntöm Mindnyájukat!

Sajnálom, hogy személyesen nem tudom köszönteni a konferencia kedves tagjait, de legalább így, levélben szeretném megtenni. A szegények Orvosa boldoggá-avatása van Rómában, s illik ott lennem.

A kamasz és a fiatalságának első idejét élő ifjúnak nehéz dolga van. Ha kilép az iskola épületéből, vagy nem is indul tanintézetbe, mit csináljon. Családja tagjaira nem nagyon támaszkodhat, dolgoznak, alig jut rá idejük. Talán gondolkozásuk is, elvárásuk is más, mint amit ezek a fiatalok elvárnának. Baráti köre? Ki tudja kiből áll, milyen "kalandokba" viszik bele?! Kell tehát töprengenünk, hogy merre vezessük, hogy férünk hozzájuk, mit és hogyan kedveltessünk meg nekik hasznos, de nekik tetsző időtöltéseket, hobbik kifejlesztését, vagy éppen a jövő megélhetésük megalapozását.

Erkölc, önfegyelem, tolerancia, mások segítése nem mindig természetes náluk, de mind az ő, mind a magyar társadalom jövője szempontját figyelembe véve, el kell gondolkoznunk, valójában mit tudunk nekik ajánlani, hogy tudjuk velük megszerettetni.

Remélem e mostani fáradozásuk is előrébb segíti mindezt.

Gyulay Endre
Szeged-Csanád Egyházmegye megyéspüspöke

KÖSZÖNTŐK

Tisztelt megjelentek, kedves vendégeink, barátaink!

Szeretettel és nagy tisztelettel köszöntöm Önöket, köszöntelek Benneteket a Nagyító Alapítvány és a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda két napos rendezvényén. Külön tisztelettel köszöntöm Ocsovai Tamás urat, a GYISM ifj.ügyekért felelős helyettes államtitkárát, Újhelyi István urat, országgyűlési képviselőt, a magyar országgyűlés ifjúsági és sportbizottságának alelnökét, Dr. Kozma József urat, Szeged MJV Önkormányzatának ifjúsági ügyekért felelős alpolgármesterét.

Köszönöm, hogy elfogadták meghívásunkat és jelenlétükkel megtisztelik rendezvényünket. Köszönöm, de azt hiszem mindannyiunk nevében mondhatom, hogy köszönjük, hogy eljöttek, hiszen ez azt jelzi nekünk, hogy szakmai vezetőink számára fontos és elismert az a munka, amit mi csinálunk, vagyis az ifjúsági munka, az ifjúság helyzetének és életlehetőségeinek jobbítása érdekében kifejtett munka.

Köszönöm a régióban működő gyermek és ifjúsági szervezeteknek, közösségeknek, akik ma eljöttek, akik ma időt szánnak rá, és részt vesznek ezen a két napos szakmai fórumon. Élnek azzal a lehetőséggel, amit mi itt - a mai és a holnapi napon felkínálunk: ez nem más, mint az a lehetőség, hogy a dél-alföldi régió civil szervezetei regionális fórum és kiállítás keretében ismerjék meg egymást, ismerjék meg egymás tevékenységét, adjuk meg nekik azt a lehetőséget, hogy fel tudják venni egymással a kapcsolatot. Szóljon ez a két nap a partnerségről, a szervezetek partneri viszonyáról, amely a jövőbeni munkánk alapja. Minden szervezetnek, közösségnek tisztában kell lennie azzal, hogy egymástól elkülönülten, egymásról nem tudva dolgozni – ez már a múlté. Tisztában kell lenniük azzal, hogy a közösségek ereje az együttgondolkodásban rejlik, óriási szükségük van a szervezeteknek az erők addicionálására. Forrásokat szerezni, eredményeket elérni a jövőben csak így lehet. Végül – de nem utolsó sorban- köszöntöm a két napos fórum házigazdáját, a Nagyító Alapítványt, az alapítvány vezetőit és önkénteseit és köszönjük nekik azt az óriási előkészítő-szervező munkát, amit annak érdekében fejtettek ki, hogy ez a két nap jól szervezeten, magas szakmai színvonal biztosítása mellett, mindenki elégedettségére teljen el.

Kedves Vendégeink!

A Dél-alföldi régió ifjúsági életében ez az első alkalom, amikor lehetőség nyílik az ifjúsági közösségek bemutatkozására, regionális szinten. Célunk az, hogy tanuljunk egymástól, mutassuk be azokat a mintaprojekteteket, amelyek valamilyen szempontból különös értékkel bírnak, mutassuk be, hogy a Dél-alföldön milyen értékek mentén tevékenykednek a gyermekek és a fiatalok. A partnerség kialakításáról szól ez a két nap, ezért nem titkolt vágyunk, hogy esetleg a holnapi nap végére az ismerkedés és a kapcsolatfelvételek után akár olyan közös projektötletek fogalmazódnak meg, amelyeket írásba is önthettek, és megvalósításukhoz még be tudjátok nyújtani a formába öntött pályázatot a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Tanácshoz, vagy minisztériumi felhívás esetén a Mobilitáshoz. Meggyőződésünk, hogy munkátokat nemcsak forrásokkal kell támogatni, hanem biztosítani kell közösségeiteknek a szakmai fejlődés, a tanulás lehetőségét is, tehát a korszerű szakmaiságot. Ezért a holnapi napon megpróbálunk számotokra hat különböző szekcióban olyan szakmai kommunikációt felajánlani, amely többé –kevésbé lefedi az ifjúsági munka, mint szakma egyes területeit, és azt várjuk, hogy szakmai tapasztalatokkal gazdagodva, ötletekkel, ambícióval tele tudtok hazá indulni a holnapi zárás után.

Kívánok mindenkinek az ismerkedéshez, tájékozódáshoz élményekkel teli pillanatokat, sok sikert és jó munkát.

Lékó Ibolya

Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda irodavezetője

Gyermek- és ifjúsági ügyek 2003.

1. A GYISM munkamódszere

A minisztérium munkamódszere projektszemléletű. Stratégián alapul, de amíg nincs kész stratégia, addig rövidtávon ható koncepciók mentén végzi tevékenységét, hat célkitűzés alapján: három európai irányelv (esélyteremtés, erőszakmentesség, részvétel fejlesztése), valamint három magyar irányelv (pontos költségvetés, aktív kormányzati koordináció, intézményrendszer beágyazása) mentén.

2. A 2003-as évre célkitűzéseink a következők:

- ❖ pontos, betartható költségvetés,
- ❖ nemzeti konszenzusra való törekvés,
- ❖ jogérvényesítés és jogvédelem,
- ❖ stratégiai szellemű gondolkodásmód, átgondolt, felelős ifjúságpolitika,
- ❖ európai kihívásoknak való megfelelés (prioritások, korosztályi felkészítés),
- ❖ demokráciára, aktív állampolgárságra való nevelés,
- ❖ ifjúsági civil közélet fejlesztése,
- ❖ ifjúsági intézményrendszer fejlesztése.

A *Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Stratégia* megalkotása mellett fontos terület a *Gyermek program*, mely magában foglalja a jogérvényesítés, jogvédelem területén belül a Gyermek- és ifjúsági jogok országgyűlési biztosa munkáját, monitoring és felvilágosító rendszer kiépítését, az ENSZ jelentés elkészítését, továbbá a bűnmegelőzést.

Erőszakmentesség program néven védjegyrendszer kialakítását tervezzük, értékorientált médiatartalmak létrehozását, gyermekprogramok támogatását közalapítványi, és egyéb források igénybevételeivel. A családon belüli erőszak elleni kampányról kormány előterjesztés készül.

Közösségfejlesztést célozva idén táboroztatásra 187 millió forint, fesztiválokra 50 millió forint áll rendelkezésre. Természetesen idén is élnek pályázatok téli-nyári táborokhoz, gyermek és ifjúsági házak fejlesztésére (200 millió forintos kerettel), ifjúsági szálláshelyek fejlesztésére (131 millió forintos kerettel), játszóterek építésére, fejlesztésére (keret 186 millió Ft), valamint Vackor buszok fejlesztésére.

Fontosnak tartjuk *az ifjúsági intézményrendszer fejlesztését, társadalmi beágyazottságának növelését*, ezen belül a Helyi Ifjúsági Szolgáltató Irodák kialakítását, a Kistérségi ifjúságsegítők rendszerének felállítását, a Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodák megerősítését, az ifjúsági referensek továbbfoglalkoztatását, valamint az Agora információs pontok kialakítását.

Programunkban szerepel *Esélyteremtés* címmel a *Nemzedéki Életpálya Modell* megalkotása, támogatjuk a roma szervezetkutatást és romaügyi konferencia megszervezését.

Az EU csatlakozás küszöbén különösen fontos a részvétel fejlesztése, a felkészítés az európai uniós tagságra, melynek keretén belül sor kerül a Nemzeti ifjúsági ernyőszerkezet működésének támogatására, továbbá *Itthon Európában* címmel csatlakozásra felkészítő programra. Az ifjúsági szervezetek vezetői számára felkészítés folyik az uniós tagságra. Zajlik a Fehér Könyv konzultációs folyamata. Kiemelt feladat a gyermek és ifjúsági önkormányzatok támogatása.

Határon túl tervezzük a Magyar Ifjúsági Konferencia fejlesztését, az Agora irodahálózat működtetésének átalakítását, a normatív támogatási rendszer folyósításának átalakítását, valamint a Metszéspont Iroda átadását.

Hátizsák programunk az ifjúsági turizmus támogatására jött létre, mely magában foglalja a Szálláshely, a Táboroztatás, (Zánka, központi táboroztatás) az Útjelzés, a Szócső, a Túravezetés, a Kutatás, az Információs és a Kiadvány alprogramokat. Célunk az egységes vagonkezelés kialakítása.

2.1. Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági stratégia megalkotása

Az állam a rendszerváltás óta adós a gyermekekhez, az ifjúsághoz való viszonyának tisztázásával, valamint koherens ifjúságpolitika megalkotásával, melyek indokolták teszik a *Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Stratégia* megalkotásának szükségességét. Elengedhetetlen ezért az állami szervek ifjúsági célú tevékenységének összehangolása, koordinálása. Az ifjúság a jövő! Felelős és tudatos politika nélkül bizonytalan lesz. Hatékony és sikeres ifjúságpolitika csak egy átfogó stratégia tükrében működtethető. Az ifjúságügy nemzeti ügy. Hosszú

távú, átgondolt politikát kíván. A stratégia életképessége nemzeti konszenzust követel meg. A stratégia kialakításában minden érintett tárcának részt kell vállalnia. Az ifjúságpolitika megvalósítása, illetve követése nem lehet egyetlen tárca ágazati feladata. Munkamódszerünk alapvetően szakértői csoportok bevonásán alapul. Szakértői csoport tárja fel az ifjúság jelenlegi helyzetét (ifjúságkutatók, jogászok, szociológusok). Szakértői csoport tesz javaslatot intézkedési tervekre (ifjúságkutatók, jogászok, szociológusok, Európai Unió- Európa Tanács szakértői). A GYISM tárcaközi, valamint társadalmi egyeztetés folyamán megalkotja a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Stratégiát, melyet az Országgyűlés elfogad. Az egyes tárcák végrehajtják a stratégia által a hatáskörükbe, illetve feladatkörükbe utalt intézkedési terveket.

A stratégia hatásaként kiszámítható és számon kérhető állami ifjúságpolitika jön létre kiválóan kommunikálható kormányzati tevékenység formájában mely példa lesz az egymással szemben álló magyarországi politikai erők közötti együttműködésre is.

2.2. "Gyermekmosoly program"

A minisztérium által kidolgozott *Gyermekmosoly Program* azon az alapvetésen alapul, mely szerint emberi jogok azok a minden embert megillető jogok, amelyek az emberi méltóság biztosítása érdekében szükségesek. Ezek a jogok természetesen a gyermekeket is meg kell, hogy illessék. A gyermeki jogok érvényesülésének sajátossága, hogy a gyermekek – életkoruknál, ítélőképességüknél, esetleg egyéb körülményeiknél fogva – nem képesek fellépni saját jogaik védelmében. A gyermekek védelme, a róluk való gondoskodás a társadalom, az állam és nem utolsó sorban a család kötelessége. A kiskorúak, főként a gyermekkorúak érdekeiket, nemcsak képviselni, hanem többnyire felismerni sem képesek. Ezért a gyermekek által elszenvedett sérelmek többnyire nyilvánosságra sem kerülnek. A gyermekeket alárendeltnek tekintő hagyományos felfogás miatt kiemelten fontos a gyermekek jogainak hangsúlyozása önálló gyermekjogként. Ugyanakkor a korosztály valós biológiai, életkori és társadalmi kiszolgáltatottsága miatt speciális védelmet igényel gyermekjogok biztosítása formájában. Ez nem többlet jogot jelent, hanem a valódi jogegyenlőség érvényesülését. A Magyar Köztársaság Alkotmánya alapján az állam köteles a gyermekek szociális biztonságáról gondoskodni, olyan módon, hogy ez a biztonság lehetőséget nyújtson a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésére. A Gyermekek jogairól szóló New Yorkban, 1989-ben aláírt egyezmény tekinthető a gyermekjogok legátfogóbb meghatározásának. A hazánkban 1991. évi LXIV. törvényben kihirdetett dokumentum felöleli a gyermekek jogait a családban, a családon kívül, a családból kiszakítva, valamint a társadalom káros hatásaival (kábitószer, erőszak, bűnözés, stb.) szembeni védelemben is. A gyermek és ifjúsági jogok érvényesítése és védelme érdekében minisztériumunknak nagyobb szerepvállalásra van szüksége, a felnövekvő generációk érdekében. Ezt a célt szolgálja „Gyermekmosoly programunk” is.

A program céljai a gyermeki jogok érvényesítése, ill. érvényesülésének segítése, a családon belüli erőszak jelenségének visszaszorítása, a tolerancia gyakorlatának erősítése, küzdelem a diszkrimináció jelensége ellen, valamint a gyermekek védelme a média- és a kereskedelmi termékek által közvetített erőszakos tartalmaktól. A korosztály egészséges lelki fejlődéséhez szükséges értékorientált média- és kereskedelmi termékek létrejöttének segítésére, a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges közösségi élmények megszerzési lehetőségének megteremtésére van szükség. Fontos cél továbbá a fiatalok bünelkövetéssel kapcsolatos prevenciók rendszereinek kiépítése, működtetése, valamint az aktív állampolgárságra nevelés, a közéletben való gyermek- és ifjúsági részvétel erősítése és a társadalmi tudatformálás. Elengedhetetlen a korosztály felkészítése arra, hogy az Európai Unió aktív polgárává váljék.

2.2.1. Jogérvényesítés, jogvédelem

2.2.1.1. Gyermek- és Ifjúsági Jogok Országgyűlési Biztosa

Az Országgyűlési jogok biztosáról szóló 1993. évi LIX. Törvény 2. § (2.) alapján javasoljuk a Gyermek és Ifjúsági Jogok Országgyűlési Biztosa Hivatala felállítását, melynek céljai:

- ❖ a gyermek és ifjúsági korosztály alkotmányos jogainak védelme,
- ❖ a gyermekek jogainak megkülönböztetett figyelemmel kísérése és érvényesítése az ENSZ Egyezmény szellemében,
- ❖ az Országgyűlési biztos hivatalának működésével, a korosztállyal kapcsolatos akut és újonnan megjelenő társadalmi problémák megoldásának kezdeményezése és segítése,
- ❖ a gyermek- és ifjúsági jogokkal kapcsolatos jogszabályok megismertetése, tudatosítása, megvalósulásának segítése,
- ❖ a gyermekek és az ifjúság helyzetének javítására irányuló célkitűzések támogatása, kezdeményezése,
- ❖ hosszú távú kormányzati elképzelések korosztályi hatásainak feltérképezése,
- ❖ speciális stratégiák kidolgozása.

2.2.1.2. Gyermek és ifjúsági jogok érvényesülését segítő monitoring- és felvilágosító hálózat

A Gyermek és Ifjúsági Jogok Országgyűlési Biztosa Hivatalának felállításával párhuzamosan a Kormány által elhatározott módon, a GYISM szervezetéhez kapcsolódóan helyi, területi szinteken, a gyermek és ifjúsági

jogokat segítő, védelmező, érvényesítő funkcionális állami tevékenység intézményesítésére kerül majd sor. A BM és a GYISM együttműködéséből fakadóan 2003-tól tervezzük 14 kistérségi Ifjúságsegítő kinevezését. Amennyiben a kezdeményezés sikerrel jár, 2005-től már az összes kistérségben megtalálhatók lesznek a számos egyéb feladatuk mellett a gyermeki jogok érvényesüléséért dolgozó tisztségviselők. A gyermekek jogaival kapcsolatos ismeretterjesztést a GYISM regionális irodahálózatán keresztül tervezzük megvalósítani konferenciák, képzések, szakmai fórumok folyamatos megszervezésével.

2.2.1.3. Jelentés az ENSZ – nek a gyermekek jogainak magyarországi érvényesüléséről.

A Kormány megbízásából Minisztériumunk koordinálja az 5 évenként esedékes, a gyermekek jogainak magyarországi érvényesüléséről szóló ENSZ jelentést, melynek 2003. június 30-ig kell elkészülnie. A minisztériumok és a civil szervezetek közreműködésével készülő Jelentést a magyaron kívül angolul és egy kisebbségi nyelven kell megjelentetni, 2002. dec. 31-ig készült egy 166 pontból álló vázlat, melyet vitaanyagnak szántunk.

2.2.1.4. Prevenációs rendszerek kiépítése, működtetése

Programunkban kiemelt feladatnak tekintjük a megelőzést. Ennek keretében együttműködés kialakítására törekszünk a már meglévő és a korosztály felvilágosítását célzó rendszerekkel. Ugyanakkor a korosztály sajátosságainak megfelelő új kezdeményezések beindítását és a meglévők támogatását is tervezzük. A 2003. évben a GYISM és a Rendőrtiszti Főiskola együttműködésével kerül beindításra a „Bűnmegelőzési Akadémia” elnevezésű megyei rendezvénysorozat, melynek keretében az ifjúsággal foglalkozók számára tartunk majd tréningeket. A BM-mel közös szervezésű „Bűnmegelőzési táborok”-ban játékos módon szerezhetnek tapasztalatot, hasznos információkat az ifjúsági korosztály tagjai.

2.2.2. Erőszakmentesség

2.2.2.1. Védjegyrendszer

A projekt az erőszakos médiatartalmak és kereskedelmi termékek kiszűrését teszi lehetővé. Egységes kritériumrendszer megalkotásával kívánjuk megteremteni az erőszakosság megítélésének objektív feltételeit, majd e feltételek alapján védjeggyel látjuk el az egyes kereskedelmi és média termékeket. Erőteljes erőszakmentességi kampánnyal társadalmi presztízst kívánunk teremteni a védjegyrendszernek. Véleményünk szerint a gyermekek elleni erőszak olyan közéleti probléma, mely esélyt ad egy fentebb vázolt rendszer létrehozására, beindítására, és hatékony működtetésére.

2.2.2.2. Értékorientált médiatartalmak, gyermekprogramok támogatása

A GYISM és az NKÖM 2003-tól tárcaközi együttműködés keretében 150 millió forintos pályázati alapot hoz létre értékorientált, gyermekeknek szóló médiatartalmak támogatására. A terveink szerint még tovább bővülő pénzügyi alap egyik forrása lehet a gyermekműsor- gyártás újraélesztésének, fellendítésének. Külön pályázati kategória keretében tervezzük a gyermekek és a fiatalok számára szervezett alternatív szabadidőtöltést-, tartalmas, értékmotivált szórakozást nyújtó közösségi programok megszervezésének és lebonyolításának támogatását. A főként gyermek- és ifjúsági házakban zajló programok támogatása révén első sorban a televíziózásnak és az egyszemélyes kikapcsolódást nyújtó számítógépes játékoknak, videojátékoknak kívánunk alternatívát teremteni, valamint az anyagi szempontból hátrányos helyzetük miatt közösségi élményszerzés lehetőségeivel nem rendelkező fiatalok számára kívánunk közösségi élményeket biztosítani.

2.2.2.3. Kutatás a gyermekek veszélyeztetettségéről

A felméréssel megkíséreljük annak kimutatását, hogy pontosan mikor, mely napon, napszakban vannak leginkább kitéve a gyermekek az erőszakos médiatartalmaknak. A későbbiekben a Minisztérium minden pályázati kiírásában, programjában kiemelt szerepet szán majd annak a szempontnak, hogy az adott tevékenység az említett időintervallumban mennyiben nyújt alternatív szórakozás lehetőséget a gyermekeknek.

2.2.2.4. Gyermekmosoly klubok támogatása

A GYISM – az országos televíziós csatornákkal együttműködve – határozott lépéseket kíván tenni a gyermekeket nap, mint nap érő a médián keresztül is közvetített erőszak és agresszió minden formája ellen, melynek első lépéseként a Minisztérium szervezésében „Gyermekmosoly” címmel, konferencia megrendezésére került sor. E konferencia zárásaként a közszolgálati és kereskedelmi televíziók valamint a gyermek- és ifjúsági tárca szándéknyilatkozatot írtak alá, melynek értelmében, a televíziós műsorfolyamban nagyobb szerepet kell kapniuk a gyermekek számára készült, valódi értékeket közvetítő, színvonalas programoknak, amelyek – a szórakoztatás mellett – lehetővé teszik a gyermekek legszélesebb körű szellemi, testi és mentális fejlődését. Az aláíró felek azt is vállalták, hogy a gyermek és ifjúsági szervezetek képviselőinek bevonásával létrehozzák a "Gyermekmosoly Klubot", amely folyamatosan értékeli és ellenőrzi a szándéknyilatkozatban foglalt feladatok megvalósítását, emellett 2003-ban megrendezzük a II. Gyermekmosoly konferenciát.

2.2.2.5. Kampány a családon belüli erőszak megfékezéséért

A kampány magában foglalja a gyermekeket érő családon belüli erőszak elleni fellépést. A gyermekeket érő testi, lelki és szexuális zaklatás elleni prevenciók kampány megszervezését 1998-ban az ENSZ Gyermek Jogainak Bizottsága javasolta a Magyar Kormánynak. Ennek a felhívásnak is meg kívántunk felelni akkor, amikor ez év nyarán, csatlakoztunk több civil szervezet felhívásához, amely egy, a családon belüli erőszak elleni kampány megszervezését és lebonyolítását tűzte ki célul. A kampány megszervezéséhez és lebonyolításához – elsőként a kormányzati szervek közül – már a 2002. évre 3 millió forinttámogatást biztosítottunk, valamint a jövő évre a további támogatás lehetőségét is felajánlottunk. A kampány sikere érdekében egyeztető megbeszélést kezdeményeztünk a kampányt támogató állami és civil szervezetek képviselőivel a hatékonyabb együttműködés kialakítására. A Minisztérium munkatársai folyamatosan kapcsolatot tartanak a családon belüli erőszak elleni kampány szervezőivel, részt vettek az általunk szervezett tanácskozáson, kifejezték együttműködési szándékukat.

2.2.3. Közösségfejlesztés

A 2003. évi költségvetés mintegy 400 millió forintot szán az ifjúsági turizmus és annak feltételrendszerének támogatására. A minden eddiginél nagyobb pályázati alap reményeink szerint tehermentesíti majd a Regionális Ifjúsági Tanácsok költségvetését, melyek eddig jelentős összegeket fordítottak a táboroztatás támogatására. Gyermek és ifjúsági házak fejlesztésére 2003-tól tárcaközi együttműködés keretében a GYISM és az NKÖM 200 millió forintos pályázati alapot hoz létre „Kell egy hely!” néven, gyermek és ifjúsági célú közösségi élményeket nyújtó, családi kikapcsolódási lehetőségek fejlesztésére. A GYISM emellett lehetőséget biztosít játszótérépítésre, továbbá vackor buszok fejlesztésére, utóbbira 30 millió forint költségvetési támogatást biztosít.

2.3. Intézményrendszer fejlesztése, társadalmi beágyazottságának növelése

A kormányzati ifjúsági szolgáltató intézményrendszer fejlesztésénél – tekintettel a fentiekre – az ifjúsági korosztály országos, regionális, kistérségi és helyi szinten történő teljes elérése, a GYISM ifjúsági intézményrendszerének társadalmi beágyazása tekinthető alapvető és általános célnak. Ezért egyrészt elengedhetetlen az egyének (fiatalok) és szervezeteik számára nyújtott szolgáltatások széles körű biztosítása helyi (települési) szinten, melyhez a létező egyéb – nem ifjúsági kormányzati – tanácsadó-információs-képző-közösségfejlesztő szolgáltatásokat kínáló rendszerekben, hálózatokban rejlő erőforrásokat is be kell vonni. Másrészt a hazai közigazgatási fejlődéssel párhuzamosan (kis)térségi szinten is definiálni kell az államnak a fiatalok irányába nyújtott szolgáltatásait. Harmadrészt, az intézményrendszert képessé kell tenni arra, hogy teljes körűen közvetítse az állam, a magánszektor és a non-profit szektor által a fiataloknak, a fiatalok kezdeményezéseit segítő szervezeteknek biztosított kedvezményeket, jogokat, lehetőségeket. Negyedrészt a regionális intézmények hálózatműködtető szerepének az új struktúra adta kihívásokhoz történő megfeleltetése szükséges. E változtatások megtörténtével hazánkban teljes (országos) lefedettséget biztosító, komplex ifjúsági intézményrendszer alakítható ki.

2.3.1. Helyi ifjúsági szolgáltató irodák

A regionális szinten nem, vagy megfelelő szinten ellátható feladatok végrehajtásának biztosítása végett szükséges továbbfejleszteni az ifjúsági szolgáltató intézményrendszert. Egyben a rendszerbe belépő, új résztvevők feladatai közé fel kell venni az egyéneknek szóló szolgáltatásokat. Továbbá célszerű bevonni a hálózatbővítésbe az információs-tanácsadó területen már működő szereplőket is. A helyi ifjúsági szolgáltató irodák jelentik az egyéneket célzó ifjúsági szolgáltató rendszer, illetve az ifjúsági intézmény-hálózat alapelemeit. Helyben tudják biztosítani mindazon szolgáltatásokat, melyeket eddig a régióközpontokban lehetett csak megszerezni. Továbbá a helyi cselekvések generálói, koordinálói, a lokális erőforrások feltárói lehetnek. Nagyon fontos szerepet töltenek be a helyben lakó fiatalok számára biztosított személyes, illetve közösségeiknek nyújtott szolgáltatások terén. A helyi szolgáltató irodák fejlesztése időben, több lépcsőben, pályázati kiválasztási rendszerben, feladat centrikus együttműködési megállapodási keretben történik. Az indító évben, 2003-ban minden megyeszékhelyen egy-egy iroda hálózatba integrálását kezdeményezzük, valamint 2 partneriroda kialakítását a fővárosban, mely országosan 20 tagú hálózatot jelent. Támogatásuk mértéke éves szinten átlagosan négy millió forintba tehető, melyet negyedéves bontásban, a beszámolás kötelezettségek teljesítése esetén folyósítunk. A hálózat további fejlesztése 3-5 éves ciklusban, a kormányzati és költségvetési akaratnak, illetve a potenciális partnerek csatlakozási hajlandóságának függvényében érheti el a teljes lefedettség állapotát: azaz minden kistérségben és a főváros minden kerületében legalább egy ifjúsági szolgáltató-tanácsadó iroda működjön az ifjúsági intézményi hálózat tagjaként.

2.3.2. Kistérségi Ifjúságsegítők rendszerének felállítása

A térségi/kistérségi szinten megjelenő ifjúságsegítő státuszának alapját az adja, hogy az ifjúsági szervezetek is szívesebben fordulnak hozzájuk közelebb eső információs "szinthez", mint tőlük térben – így időben is – messze

eső, konkrét helyzetüket és problémáikat kevésbé felmérni képes szervezethez. A kistérségi ifjúságsegítő a generátor szerepét tölti be, hiszen feladatai:

- ❖ az ifjúsági civil szervezeti területen a kistérségi gondolkodás elindítása,
- ❖ a kistérségi tudat megeremtésének elősegítése,
- ❖ a Nemzedéki Életpályamodellről, az ifjúság életlehetőségeiről történő széleskörű tájékoztatás, illetve az ezzel kapcsolatos igények, szükségletek visszajelzése (visszacsatolás), továbbá javaslatok megfogalmazása a gyermek- és ifjúsági kedvezményrendszerrel kapcsolatban,
- ❖ információszolgáltatás a gyermekezőszak-mentességi program intézményeiről és akcióiról (elérhetőségéről),
- ❖ a végrehajtó szervezetekkel való együttműködés,
- ❖ a veszélyeztetett vagy áldozat gyermekek, csoportjaik felkutatása,
- ❖ a meglévő potenciál bevonása az ifjúsági munkába, hálózatszerű működtetése – a RISZI-k hálózatműködtetésének segítése.

Az alapvető együttműködés a BM – GYISM – Mobilitás – kistérségek – önkormányzatok relációiban írható le. A kistérségi ifjúságsegítő munkáját a Mobilitás Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodája felügyeli. Így a GYISM Mobilitáson keresztül egyértelmű szakmai hálózatfejlesztéséről beszélünk.

2.3.3. Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda hálózat fejlesztése

A Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodák tekintetében az alábbi cselekvések indokoltak:

- ❖ a kormányzat, a GYISM, a megyei és települési önkormányzatok ifjúsági munkájának hatékony összehangolása,
- ❖ az ifjúságpolitikai szereplők felé megvalósuló irányítási és koordinációs tevékenység megerősítése,
- ❖ információ és erőforrás elosztó szerep fokozása,
- ❖ a kistérségi ifjúságsegítők, a helyi szolgáltató irodák munkatársai és az ifjúsági közösségek felé nyújtott képzési feladatok növelése,
- ❖ a horizontális kapcsolatok szélesítése – különös tekintettel a felsőoktatási és az egyházi ifjúságpolitikai szereplők irányába,
- ❖ a pályázati rendszer korszerűsítése: az e-pályázat kiépítése.

A Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodák a fentieknek megfelelően valamennyi kistérségi ifjúságsegítővel szakmai irányítási kapcsolatban állnak. Még nagyobb szerepet kapna munkájukban:

- ❖ a partnerszervezetek képzése, informálása,
- ❖ a megyékből és a kistérségekből érkező információk összegzése, feldolgozása, továbbítása, regionális ifjúsági adatbázisok készítése, frissítése,
- ❖ a hálózat hatékony kommunikációját lehetővé tévő regionális papíralapú és Internetes csatornák szerkesztése,
- ❖ az Európai Unióhoz történő csatlakozási programokhoz való kapcsolódási lehetőségek elősegítése.

A helyi ifjúsági szolgáltató irodák, illetve a kistérségi ifjúságsegítők munkájának regionális, vagy megyénkénti koordinációs feladatait a Közép-magyarországi RISZI kivételével (mindössze 14 kistérség) legalább irodánként 1 fő koordinátor foglalkoztatásával megfelelőképp el lehet látni. A Regionális Ifjúsági Tanácsok eddigi egyeztetési kötelezettségét szükséges kibővíteni az új szereplőkkel így a helyi és kistérségi ifjúsági referensek/segítők, illetve a helyi szolgáltató pontok révén még szorosabb kapcsolatokat építhetnek ki a Regionális Fejlesztési Tanácsokkal, a megyei és a települési önkormányzatokkal. Továbbá árnyaltabb képet kaphatnak a régió ifjúságának és közösségeinek igényeiről, törekvéseiről, és ezek alapján pontosabb pályázati kiírásokkal támogathatják azok megvalósulását.

2.3.4. Ifjúsági referensek továbbfoglalkoztatása

Az Ötv. 1994. évi módosításának, valamint a Belügyminisztérium költségvetésében 1996 óta központosított előirányzatként szereplő, a helyi önkormányzatok gyermek és ifjúsági feladatai ellátásának támogatására elkülönített - pályázati rendszerben elnyerhető - összegnek köszönhetően hazánkban körülbelül 200 ifjúsági referens tevékenykedik. Foglalkoztatási formájuk és tevékenységi körük igen széles spektrumon határozható meg. Többségüket a helyi- települési és térségi-önkormányzatok foglalkoztatják, azonban önkormányzati fenntartású intézmények és – feladat-ellátási szerződéssel – egyéb non-profit szervezet is foglalkoztat az elmúlt időszakról ifjúsági referenst.

Feladataik elsősorban a helyi ifjúsági közélet sokoldalú segítése és szervezése, illetve az önkormányzat ifjúsági célú feladatainak és programjainak tervezése, összehangolása. Az ifjúsági referens tevékenységi formáját nagyban befolyásolja a település mérete és intézményeinek rendszere. A GYISM jogelődjének megalakulása óta a BM-mel közösen meghirdetett pályázati formában kerülnek támogatásra az önkormányzatok gyermek és ifjúsági feladatainak megvalósítása, évről-évre növekvő támogatási kerettel, az adott időszak szakmai prioritásait tükröző témakörökkel. Az elmúlt időszakról – a pályázati támogatásnak és a hozzá kapcsolódó szakmai

tevékenységeknek köszönhetően – az önkormányzatok egyre nagyobb hangsúlyt helyeznek ifjúsági feladataik és céljaik átfogó és tervszerű megvalósítására, színvonalasabb végzésére. Az eredményeket figyelembe véve, a GYISM a BM-mel közösen továbbra is folytatni kívánja az önkormányzatok gyermek és ifjúsági feladatai megvalósításának támogatását.

2.3.5. Agora Információs Pontok

Az irodahálózat újabb telephelyekkel való bővítésére a jövő évben nincs forrás. A rendszer pusztán fenntartásán túl azonban mégis tervezünk fejlesztéseket. Az OM- mel egyetértésben információs pontos kialakítását kezdjük meg, melyek elsősorban a szórványterületeken, az alacsonyabb lélekszámú magyar közösségek esetében biztosítja az információhoz való hozzájutás lehetőségét. Az információs pontok az adott régióban működő irodák felügyelet alá tartoznak majd.

2.4. Esélyteremtés

2.4.1. Nemzedéki Életpálya Modell

A GYISM a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, valamint az egyes szaktárcák segítségével összeállította a Nemzedéki Életpálya Modellt, azaz a gyermekeknek és az ifjúságnak nyújtott állami juttatások, támogatások, életlehetőségeiket, életminőségüket meghatározó feltételek adatbázisát, amely mindenkor eligazítja a fiatalokat az állami törődés rendszerében. A Nemzeti Életpálya Modell irányítóként szolgál a fiataloknak. Segítségével megtalálhatják a céljaik eléréséhez szükséges eszközöket, tervezhetőbbé válik jövőjük, és hatékonyabban tudják kihasználni lehetőségeiket. A Nemzedéki Életpálya Modell információ, ami szándékunk szerint eljut minden érintetthez: növeli az esélyegyenlőséget, az információhoz való hozzáférést, és kiszámítható jövőt teremt. A Nemzedéki Életpálya Modellt kereshető adatbázis formájában tesszük elérhetővé a fiatalok számára egy, a világhálón keresztül elérhető program, a "kedvezmény-kalkulátor" formájában. A program lehetővé teszi a felhasználók számára az aktuálisan kihasználható valamennyi állami kedvezmény, lehetőség, juttatás megtekintését. A Nemzedéki Életpálya Modell karbantartásával (folyamatos honlap-, tartalomfejlesztés, stb.) lehetővé válna, hogy a fiatalok egyszerűen és gyorsan szerezzenek tudomást az állam által nekik nyújtott újabb kedvezményekről. Lehetőségeik tudatosítása már önmagában is komoly előrelépést jelenthet élethelyzetük javítása tekintetében. A Nemzedéki Életpálya Modell tematikus, kereshető adatbázisként, kiválóan hasznosítható a minisztériumok, egyéb állami szervek gyermek és ifjúsági feladatainak ellátása során is. Az adatbázissal gyakorlatilag felállítjuk a magyar ifjúságpolitika áttekintő tábláját. A köztisztviselők, szakértők idővesztés nélkül hozzájuthatnak a munkaügyek, a kultúra, vagy akár az oktatás területéhez kapcsolódó – ifjúsághoz kötődő – állami intézkedések, lehetőségek adatbázisához. Könnyebbé válik az állami döntések gyermek- és ifjúságpolitikai szempontú mérlegelése, a felesleges átfedések, szabályozási ellentmondások kiszűrése.

2.4.2. Roma szervezetkutatás

A GYISM-nak jelenleg nincs információja a roma fiatalok szervezeti aktivitásáról, tevékenységéről. Ezek hiányában meglehetősen nehézkes a velük való kommunikáció. A tavalyi évben indult ugyan egy ilyen tárgyú feltáró kutatás, de a munka befejezésére nem került sor, 2003-ban mindenképpen be kívánjuk fejezni a megkezdett kutatást. Ennek tükrében tudjuk majd kialakítani a roma fiatalok irányában kialakítandó kommunikációs stratégiánkat.

2.4.3. Romaügyi konferencia

A rendezvény célja, hogy az ifjúsági szakemberek képesek legyenek környezetükben a roma gyermekek és fiatalok integrációjának elősegítésére. A konferencia kiterjed az önkormányzatoknál dolgozó ifjúsági referensekre, a közoktatási intézmények ifjúságsegítő szakembereire, az e tevékenységet végző civil szervezetek képviselőire, a RISZI munkatársaira.

2.5. Részvétel fejlesztése, felkészítés az európai uniós tagságra

2.5.1. Nemzeti ifjúsági ernyőszerkezet támogatása

Tapasztaljuk, hogy az ifjúsági civil szféra szereplői az egységes civil ifjúsági érdekképviselet létrehozásának ügyét prioritásként kezelik. A szervezet megalakulási folyamatába a Minisztérium semmilyen módon nem kíván beleavatkozni, hiszen azt teljes mértékben a civilek ügyének tekinti. Abban az esetben azonban, ha létrejön az egységes civil ifjúsági érdekképviselet, akkor e szervezet részére, a Minisztérium biztosítani kívánja a működést lehetővé tevő évenkénti költségvetési támogatást, valamint egy, "az ifjúsági intézményrendszerrel szülő" törvény keretében a szakmai egyeztetésben és a forráselosztás döntés-előkészítő folyamataiban való kiemelt szerepet.

2.5.2. Itthon Európában

Magyarország 2004-től az Európai Unió tagja lesz. A magyar lakosság felkészítése az utolsó szakaszába érkezett. Programunkkal nem a korosztály Unióról szóló ismeretei szeretnénk bővíteni, hanem az a célunk, hogy lehetőséget biztosítsunk számukra egy "új" európai - közéleti kultúra elsajátítására. A program elemei:

- ❖ fiatalok demokráciája – a valódi részvétel,
- ❖ társadalmi mobilitás,
- ❖ te is más vagy, te sem vagy más – az EU, mint a pozitív értékek hordozója,
- ❖ multikulturalitás és nemzeti kultúra – európainak lenni, és magyarnak maradni.

A források zömét pályázat útján kívánjuk a korosztály számára biztosítani.

2.5.3. Felkészítés az uniós tagságra az ifjúsági szervezetek számára

A program a közép-magyarországi régióban sikeresen megszervezett, jelenleg is folyamatban lévő Európa Napok projektnek a többi régióra való kiterjesztését jelenti. A program célja a fiatalok minél szélesebb körű tájékoztatása a csatlakozás utáni feladatokról, lehetőségekről. Az ifjúsági információs napok keretében, az ifjúsági szervezetek vezetői kaphatnak majd információkat többek között a nemzetközi programokról, a külföldön való tanulási lehetőségekről, csereprogramokról.

2.5.4. Fehér Könyv konzultációs folyamata

A "Fehér Könyv" ajánlásainak, felvetett problémaköreinek kezelésére irányuló párbeszédet kezdeményeztünk hazai ifjúsági szervezetekkel, s magával az ifjúsággal is. Részt veszünk az EU Fehér Könyvvel kapcsolatos konzultációs folyamatában, eleddig részletesen elemeztük a részvétel és az információ témaköreit. 2003-tól országos kampányt indítunk a Fehér Könyv magyarországi vitájával kapcsolatban. 2003 júniusáig kell elkészítenünk a kutatás, önkéntesség témájáról szóló országjelentést.

2.5.5. Szimpátiaszavazás

Mind az Európa Tanács, mind pedig az Európai Unió prioritásként kezeli a fiatalok részvételét a közéletben, az őket érintő döntéshozatali folyamatokban. Az aktív és tudatos állampolgárságra-, a demokratikus közéletre nevelés minden európai kormány ifjúságpolitikájának középpontjában áll. A GYISM kiegészítve a választási jogosultsággal rendelkezők meggyőzésére indított népszerűsítő kampányt megkísérli, hogy a 14-18 éves korosztály figyelmét is ráirányítsa a csatlakozási folyamatra, s hogy játékos formában részesévé tegye a döntési folyamatnak. Egy országos road-show keretében azt a lehetőséget kívánjuk megteremteni, hogy a 14-18 éves fiatalok is véleményét nyilváníthassanak az Európai Unió csatlakozásáról. A rendezvénysorozat regionális konferenciák, különböző ismeretterjesztő rendezvények, kiadványok, valamint a korosztályi igényeknek megfelelő szórakoztató programok kísérik majd. A programmal a korosztály jelentős részét meg tudjuk szólítani, lehetővé téve ezzel, hogy megismerkedhessenek korszakunk legfontosabb politikai és társadalmi kérdésével.

2.5.6. Gyermekek és ifjúsági önkormányzatok támogatása

A GYISM az Európai Unió Fehér Könyvének ajánlásaival összhangban kiemelten kezeli a fiatalok aktív állampolgárságra-, demokratikus értékekre való nevelését. A gyermek és ifjúsági önkormányzatok kitüntetett gyakorlóterepői a közösségi létformának, a demokrácia tanulásának, s kiváló keretet biztosítanak a fiatalok helyi közéletbe-, döntéshozatalba történő bevonásához.

2.6. Határon Túl

2.6.1. Magyar Ifjúsági Konferencia Fejlesztése

A Magyar Ifjúsági Konferencia a határon túli és hazai ifjúsági szervezetek legfontosabb konzultatív fóruma, mely a Kormányzat, illetve a GYISM kiemelt partnere minden határon túli ifjúsági kérdésben. Az eddig csupán politikai szándéknyilatkozat alapján létező Konferencia jogszabályi háttérének megteremtése nem várhat magára. A Magyar Ifjúsági Konferencia tagjai a 2002. december 13-15. között megtartott ülésén üdvözltek a tárca ezen irányú törekvéseit. A jogszabályi rendezést egy új szervezeti és működési szabályzat elfogadásával, s miniszteri határozatként való megjelenítésével tervezzük véghezvinni.

2.6.2. Agora Irodahálózat működtetésének átalakítása

A határon túl működő Agora irodahálózat tekintetében a komolyabb feladatok ellátásához a közvetlenebb állami szerepvállalás elérése a cél. Ennek érdekében az alapítvány kuratóriumában határozott időre delegált minisztériumi képviselők rendszerét kívánjuk érvényre juttatni.

2.6.3. Normatív támogatási rendszer folyósításának átalakítása

A határon túli ifjúsági szervezetek részére nyújtott normatív támogatást a Márton Áron Szakkollégiumért Alapítványon keresztül bocsátotta korábban rendelkezésre az Ifjúsági és Sportminisztérium. Az elszámolási szabályok szerint addig nem nyújtható újabb támogatás egy kedvezményezettnek, amíg a neki juttatott támogatásról el nem számol. Mivel az alapítvány egy összegben kapta meg a határon túli szervezetek

támogatását, neki kell elszámolnia a teljes támogatási összeggel is. Előfordulhat tehát, hogy amennyiben egy szervezet nem tud elszámolni az alapítvány felé, úgy az alapítvány sem tud elszámolni a minisztérium irányában, tehát a következő évben egyetlen határon túli szervezet részére sem lesz majd folyósítható a működést biztosító normatív támogatás. A jövőben a közvetlen finanszírozási – és elszámolási – modellre térünk majd át.

2.6.4. Metszéspont iroda átadása

Az eddig a Mobilitás szervezeti keretében működő, határon túli ifjúsági szervezeteket kiszolgáló Metszéspont iroda működtetését – saját kérésükre – átadjuk a határon túli ifjúsági szervezetek által e célból létrehozott alapítványnak, mely feladat- ellátási szerződés keretében üzemelteti majd azt tovább.

2.7. Ifjúsági turizmus - Hátizsák program

A program a következő alprogramokat tartalmazza:

- ❖ Szálláshely alprogram,
- ❖ Táboroztatás alprogram,
- ❖ Útjelzés alprogram,
- ❖ Kiadvány program,
- ❖ Szócső alprogram,
- ❖ Kutatás alprogram,
- ❖ Túravezetés alprogram,
- ❖ Információs alprogram.

BRASSÓI SÁNDOR

Tanítsunk tanulni! Az ifjúsági munka megítélése az oktatás szemszögéből

Jelenlegi helyzetünket az autóversenyzőéhez hasonlíthatjuk, aki a verseny során az egyenes szakaszok teljesítése közben időnként hosszabb rövidebb kanyarokat vesz be. Mi 1989 óta egy ilyesfajta kanyarban vagyunk. A generációváltások, a megváltozott szülő-gyermek kapcsolatok az ifjúságot súlyosan érintik. Az iskola, a család, a közösségek/barátok helyi, települési, szociális mezőben betöltött helye megváltozott, az arányok eltolódtak a család és az iskola felől a barátok felé. A baráti és más közösségek szerepe jelentősen megnőtt.

Az Oktatási Minisztérium helye az ifjúsági rendszerben: az államigazgatás részeként a közoktatás, a felsőoktatás és azok segítő programjai tartoznak hozzá. Emellett az alábbiak jellemzik:

- ❖ nem fenntartója a szervezeteknek,
- ❖ állami normatívát juttat az intézményekhez,
- ❖ jogszabályi és tartalmi szabályokat munkál ki,
- ❖ ösztönző fejlesztő programokat támogat,
- ❖ stratégiájával európai tendenciákhoz kapcsolja, illetve igyekszik kapcsolni Magyarországot,
- ❖ feladata a sikeres és gyermekközpontú, tudásalapú nevelés-oktatás segítése, előmozdítása.

Gyenge pontok az oktatási rendszerben:

A) ISKOLA

Ma az iskola elavult tudást közvetít, felesleges tudáshalmazával túlterheltséget okoz. A gyermek nem jut fontos és korszerű tudáshoz. A tanítási óra sokszor a nem megfelelő óratervezés miatt érdektelen, unalmas. Az élethez szükséges kompetenciák hiányoznak. Részben hiányos a pályaeorientáció és a pályaválasztás.

Az ifjúsági szervezetek és az iskola kapcsolata nem kielégítő, a szakkörök, táncházak, filmklubok, sportlehetőségek ugyan megvannak, de az iskolai rendezvények száma csökken, a diákönkormányzatok működése nem elégséges. Ámbár a diákönkormányzat jogilag kiváló érdekérvényesítő forma, mégis programilag jelenleg gyenge. Mindezek mellett a pedagógus-diák kapcsolat gyengülése súlyos problémákat jelent, melyet még fokoz az individualizáció jelensége. (Kivonulás az iskolából, közösségek fejlődése helyett elsődleges az egyén.)

I. B) CSALÁD

A családszerkezetek átalakultak, ma a kétkeresős rohanó család a jellemző, mely nem képes betölteni elsődleges szocializációs funkcióját, így az iskola kicsit magára marad. A családban elsődleges szempont az anyagi terhek viselése, a szociális biztonság garantálása. Nincs idő a gyerekekre, így a család belső szabályozó funkciója sérül. Emellett generációs problémák feszülnek, melyeket a média még gerjeszthet is. A családok közti kapcsolatok meggyengültek. Az individualizáció, vagyis az anyagi javak megszerzése, az örömök, vágyak kielégítése lépett előtérbe.

II. C) Helyi települési viszonyok

A közigazgatási térben és a társadalmi szocializációs térben párhuzamosságok és ellentétek lelhetők fel. Az okos helyi önkormányzat előtérbe helyezi az ifjúságpolitikát, melyhez

forrásokat, szakapparátust bocsát rendelkezésre (ifjúsági iroda, ifjúsági referens, koordinátor), valamint prioritásként kezeli a kérdéskört a helyi településfejlesztési tervben.

III. D) Önkéntes szerveződések

Az önkéntes szerveződések igenis erőltetni kell, mert hatásaik egyértelműen pozitívak. Az önkéntes szerveződés ellentétben az individualizációval szocializál. A baráti kör a szülőktől eltérő módon befolyásolja a gyermek fejlődését, éppen ezért nem mindegy, milyen az a baráti közeget, amelybe a gyermek kerül. Pozitívan hatnak az osztálytársak, az iskola, a klubok és ifjúsági szervezetek, melyek szintén szocializálnak. A sportkörök, versenyek jótékony hatása jelentős, hiszen a teljesítmény mellé sikerélményt is adnak. A zenei élet a zenekar, énekkar esztétikai, művészeti élményt nyújt, ezért nagyon fontos. Jelenleg a filmklub sajnos halódik! Fel kell éleszteni a filmklubokat! Éppúgy fontosak, ahogyan a diákszínház és a táncszakkörök. A diák-önkormányzati rendszer a jogrend, a diákjogok gyakorlása mellett a közösségfejlődés fontos színtere. Alapvető emellett az iskola, a gyermekek és az egyházak kapcsolata, a hittanórák, a cserkészlet és a gondozóhálózat. Az ifjúsági szervezetekhez való kapcsolódás óriási jelentőségű a droggal szembeni küzdelemben. Fontos a kortárssegítők munkája, a civil szervezetek és az iskola kapcsolata, valamint ezek kapcsolata az Oktatási Minisztériummal, és a Gyermek, Ifjúsági és Sportminisztériummal. A környezet-egészségügy most fejlődik ki, az erdei iskolák egyre népszerűbbek. Elengedhetetlen a nemzeti médianevelési program, a médiatudatosságra nevelés!

Az ifjúsági szervezetek szocializációs szerepet töltenek be az alábbi területeken:

oktatás

pályorientáció

szakképzés - munkaerőpiac

munkaközvetítés

szociális segítség

egészségügy + mentálhigiéné

környezettudatosság segítése

művészet

hitélet

média

Mindezek mellett ma az ifjúsági munkaterületen is megjelent az EU dimenzió:

Pályázati lehetőségeket jelentenek a Youth programok és az EU 2000-2006 alprogram. A diákcsere, csere utak, diákturizmus mellett (TEMPUS Közalapítvány) az EU csatlakozás után a külföldi munkavállalás és tanulás is elérhetőbbé válik.

Fontos feladat a pályázati lehetőségek kohéziós és szociális alapra helyezése, valamint ehhez megfelelő tőke biztosítása!

Dr. KOZMA TAMÁS

A fiatalság: oktatáspolitikai kihívás

Természeti törvény?

Kay (1980) egyszerű összefüggésre mutat rá. Azokban a közösségekben, amelyekben több a gyerek, kevesebb magán- és közfigyelem jut rájuk, egyénileg különösen. Ahol kevés a gyerek, ott mind társadalmilag, mind a magánszférában nagyobb irántuk a gondoskodás. Amennyire egyszerűnek tűnik ez az összefüggés, annyira sokat mondó. S talán nem alaptalan, ha "társadalom" vagy "közösség" helyett megfoghatóbb csoportokra gondolunk, például egy-egy családra vagy szomszédságra. Tradicionális családokban vagy szomszédságokban, ahol hagyományosan sok a gyerek, szükségképp másként nevelődnek - más feltételek között, más módon, más céllal -, mint modern társadalmi együttesekben, ahol a gyerekek létszáma egyre alacsonyabb.

Ami elgondolkoztató ebben a párhuzamban, az a demográfiai hatások törvényszerű volta. A közösség tagjai számára nem szükségképp világos, hogy miért változnak meg a nevelés feltételei, miért alakul át a közösségi munkamegosztás, miért jelennek meg újszerű magatartások a szülők, sőt a nagyszülők körében. Az utóbbinál maradványos olyan felnőtt viselkedések, mint például a megengedő, ráhagyó nevelés, akárcsak az egyéni sajátosságokhoz igazodó követelmények, kinek-kinek a saját képességei plafonját célzó fejlesztő foglalkozások, az egyéni különbségek figyelembe vétele vagy az eltérő fejlődési ritmushoz igazodó tanítás, nem alakulhatnak ki a tömegoktatás keretében, hanem csak gondos egyéni, de legalábbis kis csoportos munka során.

Sok tényezővel szokás magyarázni ezeket a nevelői magatartásokban beálló változásokat. A demográfiai változások - az tehát, hogy modern társadalmakban csökken a gyereklétszám - annyira távoliak, hogy nem vehetők közvetlenül figyelembe. Épp ez kelti egy természeti törvény benyomását. Minthogy a mélyben munkál, nem közvetlenül, hanem csak áttételesen hat, és megannyi változást okoz az említettekén kívül - hatása talán csak hipotetikus. Mint általános hatótényező azonban nem zárható ki. Sőt, a jelen tanulmány szerzője azon a véleményen van, hogy a fiatalság arányszámának változása egy közösségben nemcsak közvetve, hanem közvetlenül is kapcsoladba hozható a felnőtt generációk nevelői magatartásával. Mint ahogy sok egyébvel is; mindenekelőtt a generációk egymáshoz való viszonyával a családokban, maguknak a családoknak az újszerű formációival, hagyományos közösségi célok és normák átalakulásával, egyszóval a fiatalság egész társadalmi beilleszkedésével.

Hiszen éppen ez a kérdés. Összefügg-e vajon, és ha igen, hogyan a fiatalság társadalmi beilleszkedése - e beilleszkedés folyamata, konfliktusai és megoldásai - a fiatalabb és idősebb generációk mennyiségi arányaival? Kay idézett publikációja éppen azt a fölismert tartalmazza, hogy ez az összefüggés kimutatható, jóllehet általában nem nyilvánvaló.

Tömegoktatás

Mindenesetre elgondolkodtató például az oktatás tömegméretűvé válása Európában az 1950-es évek végétől kezdve. Ezt a folyamatot Papadopoulos (1994), egyezően a közgazdák többségével, azzal magyarázza, hogy csúcspontjára érkezett a gazdaság fejlődésének, illetve háború utáni helyreállításának periódusa. Lehetővé vált tehát, hogy bővítsék az oktatást, mert rendelkezésre álltak hozzá az anyagi föltételek. Más magyarázatok ennél kissé áttételesebbek. Például úgy szólnak, hogy a a hatvanas években kormányra jutó szociáldemokráciák - amelyek egy társadalmilag igazságosabb gazdasági elosztásban voltak érdekeltek, és már volt mit újra elosztani - az ún. jóléti államok megteremtése során bővítették az oktatást. Érvényes magyarázatnak tűnik továbbá az is, hogy a gyors gazdasági növekedés lezárultával munkaerő-főleg keletkezett, és ezt célszerűnek látszott az oktatáson "átvezetni".

Ha azonban megnézzük az érintett társadalmak népesedési statisztikáit, azt is fölfedezhetjük, hogy az oktatás tömegesedése egy lefele szálló demográfiai ágban következett be. Persze: könnyebb a tömegigényeket kielégíteni ott, ahol kisebb ez a "tömeg", mert akkor a rendelkezésre álló kapacitás is elég. Vajon milyen súllyal esett tehát a latba a fiatal korosztályok létszámának csökkenése a gazdasági helyreállítási periódusok végén? A társadalomkutatónak úgy tűnik - egybehangzóan a demográfussal - mintha az ifjúság létszámváltozása mintegy a mélyben munkált volna. Rejtve bár, de alapvetően formálta az 1950-es évek vége óta az európai oktatáspolitikákat.

Visszatérő megállapítás az is, hogy a nagy méretű és elhúzódozó ifjúsági munkanélküliség mind több deviancia forrása egy-egy társadalomban. Kimutatható az összefüggés például a másfél-két évtizeddel korábbi munkanélküliek aránya és a bűnözés emelkedése között. Az összefüggés nem elég erős ahhoz, hogy statisztikailag meggyőző legyen. Ahhoz azonban elegendően szoros, hogy elgondoljunk rajta. Ha igaz, hogy az első munkahelyről kikerültek - vagy oda éppen be sem léptek - könnyen ki vannak téve deviáns hatásoknak, akkor eléggé egyértelmű a korosztályok nagysága, a meglévő munkahelyek, illetve iskolák és/vagy fegyintézetek mennyisége közti kapcsolat. Nem magát a kapcsolatot erőltetem. Hanem inkább azt az összefüggést igyekszem valószínűsíteni, amely az ifjúsági korosztályok létszáma és a társadalmi-gazdasági intézményrendszer fogadó képessége között fönnáll.

Campus lét

További kérdés, hogy maga a pusztán mennyiség változtat-e azon a folyamaton - e folyamat konfliktusain és probléma megoldásain -, amelyet társadalmi tanulásnak nevezünk. Más szóval van-e összefüggés a közösség fiatal korosztályainak aránya és a fiatalok körében kialakuló kulturális konfigurációk (szubkultúrák) között. A demográfus erre a kérdésre is hajlamos igennel válaszolni; jóllehet az összefüggés itt is homályos, de legalábbis áttételes.

Ezzel kapcsolatban rámutatunk egy olyan összefüggésre, amelyet mindenki megtapasztalt már, aki az oktatással foglalkozik; de talán eddig még nem mérlegeltük súlyának és perspektívájának megfelelően. Az iskolázás kitolódott időtartamára gondolok, és arra a hatásra, amit a meghosszabbodott iskolázás gyakorol a fiatal korosztályokra. Az iskolázás ma már világszerte 5-7 éves korban elkezdődik - még ha a beiskolázás távolról sem teljes. Ettől az életkortól kezdve a fejlett országokban lassan már húszas éveik végéig járnak a fiatalok tömegesen iskolába. Az alapfokú oktatás - amely mintegy száz évvel ezelőtt 4-6, jelen

századunk fordulójától kezdve pedig mind több helyütt már 8-9 éven át tartott, a második világháborút követően Európa mind több országában a középiskolás kor végéig vált általánossá (17-19 éves kor). Az 1950-es évek végétől megkezdődött a felsőoktatás tömegessé válása is; ma számos országban egy-egy ifjúsági korosztálynak közel a fele részesül középfok utáni képzésben.

Ezek az adatok közszájon forognak. Az már kevésbé, hogy nemcsak az iskolázás kitolódásáról van szó ilyenformán, hanem egy sajátos ifjúsági életforma kialakulásáról is. És a mi szempontunkból ez utóbbi a fontos. Az ti., hogy miközben iskolába jár - képzésben részesül, felsőoktatásban vesz részt - a fiatalok egész korosztályai késői huszonéves korukban is kívül rekednek a "társadalmi gyakorlaton", vagyis a munkavállaláson, a politikai részvételen és a közéleten. Vagy csak töredékesen vesznek részt benne: választók és választhatók anélkül, hogy munkahelyi tapasztalataik volnának; részt vesznek a helyi közéletben anélkül, hogy önálló egzisztenciára (házra, lakásra, tulajdonra) tettek volna szert; családot is alapítanak anélkül, hogy a valóságos életről megelőző tapasztalatot szereztek volna. Lombikban élnek, amelyet azért kreált nekik a társadalom, hogy viszonylagos biztonságban tudja őket, és egyben egyfajta gettó kerítése mögött.

Különös következményei vannak ennek a lombik életnek. Mindenekelőtt az a körülmény, hogy előbb ismerkednek meg a társadalom és a gazdaság tudományos tükörképével, mint ahogy magával a valósággal megismerkedtek volna. Ennek következtében fogékonyabbak lesznek és maradnak az írott kultúra iránt, mint a társadalmi-gazdasági gyakorlat iránt (vagy esetleg agresszívan elvetik az egyiket a másik kedvéért). E campus életben sajátos csoportnormák alakulnak ki, amelyeket az újonnan létrejött társaságok, párok és családok is követnek, mert azonosulni kell velük, ha valaki a campuson sikeres akar lenni. E normák azonban jelentősen eltérhetnek a valóságos élettől a campusokon kívül - aminek következtében a fiatalok súlyos beilleszkedési nehézségekkel küszködnek, amint a campuson kívülre kerülnek. Ez a megnyújtott iskolai élet anyagilag függővé teszi őket vagy az idősebb generációtól (rendszerint a szüleiktől), vagy magától az intézménytől, ahová beiratkoztak. Az ösztöndíjak, támogatások és pályázatok rendszere azt a benyomást keltheti, hogy a piaci viszonyok az egyetemen belülre is behatoltak - ez azonban hamis tudat. Valójában olyan fogyasztói magatartást alakítanak ki és rögzítenek a fiatalokban, amely nemcsak föltételezi, hanem igényli, sőt egyenesen el is várja az állami (közösségi) támogatások sajátos rendszerét.

E laboratóriumi körülmények közt idősebbek és fiatalabbak sajátos vazallusi rendszere bontakozik ki. A fiatalok, akik alkalmazkodtak oktatási környezetükhöz, többé nem arra törekszenek, hogy minél hamarabb kikerüljenek onnan, hanem inkább arra, hogy minél tovább bent maradhassanak abban a környezetben, amelyet a legjobban ismernek, és amelyben a leginkább eligazodnak. A támogatásokat többé nem (csak) a teljesítmények alapján ítélik oda nekik, hanem alkalmazkodásunk alapján (hiszen még az is kérdés, hogy ezek a teljesítmények mennyire függenek a sikeres alkalmazkodásuktól). A campuson belül lét önmagában is értékke válik, amely fölött a tanári gárda rendelkezik, és amelyet annak ítélnék oda, aki hűségesebben függ tőlük. Az oktatás így mind inkább megteremti a saját piacát és kialakítja önmaga vevőkörét. Nemcsak fiatal klientúrája válik belterjessé, hanem maga az oktatási rendszer is. Annál is inkább, mert a fejlett társadalmakban, mint mondtuk, egyre inkább a fiatal korosztályok egészét magában foglalja; verseny is csak ezen a körön belül van - pl. az akkreditált intézmények között -, nem pedig ezen a körön kívül.

Mindebből talán nyilvánvaló, hogy a modern társadalmak csökkenő arányú fiatalsága másként helyezkedik el e társadalmak tevékenységrendszerében. Másként használja a rendelkezésre álló intézményeket - köztük az oktatási rendszert -, miközben új szubkultúrákat alakít ki, amelyek azután már nem segítik a társadalmi beilleszkedést, hanem inkább megakadályozzák. A fiatalság a modern társadalomban újszerűen helyezkedik el, és mind egyértelműbben önálló társadalmi csoportot alkot. Erről a hatvanas évek diáklázadásainak hatására az egykori Szovjetunióban és az általa befolyásolt országokban heves ideológiai viták folytak. E diktatúrák - mint a diktatúrák általában - megpróbálták falaikon kívül rekeszteni ezeket a fejleményeket. Kevés sikerrel. Az ifjúság újszerű elhelyezkedése a modern és modernizálódó társadalmakban egyre erőteljesebben folyik és gyorsuló tendenciát mutat. Ha a politikusok akadályozni próbálják is, az oktatásügyi szakértőknek akkor is szembe kell nézniük vele.

Megjegyzés

Ez az írás egy korábbi esszé (Ifjúság és oktatás." **Educatio** 4, 2: 208-22) rövidített és átdolgozott változata.

Hivatkozások

Kay E "Population and Education". *Current Sociology* (special issue) 1980

Papadopoulos G *Education and Change - An OECD Perspective*. Paris: OECD 1994

KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Fiatalok bevonása a közösségi munkába. Az önszerveződés és együttműködés gyakorlata.

Szekcióvezető: Kovács Edit

(Közösségfejlesztők Egyesülete, 1011 Corvin tér 8., kedit@kka.hu, 06/30/355-6920)

Mi is a közösségfejlesztés?

A közösségfejlesztés az adott településen élő emberek aktív közreműködésével, a rendelkezésre álló humán, természeti- és gazdasági erőforrásokból alulról építkező folyamat. A fejlesztő munka során a közösség tagjait megtanulják megfogalmazni problémáikat, szükségleteiket, képesek lesznek feltárni erőforrásaikat és meglátni a kínáló, vagy kibontható lehetőségeket. A közösség részvételével keresi a megfogalmazott problémák megoldására, a szükségletek kielégítésére a válaszokat.

A közösségfejlesztési folyamat segítségével a lakosság kezdeményezővé válik és partnerségben a helyi önkormányzatokkal, képes lesz valós közösségi igényekből kiindulva, a közösség erőforrásait optimálisan felhasználni, a lakosság aktív közreműködését igénylő programok indítására.

A közösség által vezetett fejlesztés folyamatának fázisai

Legáltalánosabban véve, a közösségfejlesztési folyamat egy településen a lakosság megszólításával és bevonásával – aktivizálásával- kezdődik, majd a problémák felismerésével és azok nyilvánossá tételével folytatódik. E munka során mind többen kapcsolódnak a folyamathoz és jutnak el a közösségben megfogalmazódó feladatok felismeréséhez és közösségi megoldásához, mégpedig ismertetik és képességeik fejlesztése útján, a lehetséges partnerekkel együttműködve.

Közösségfejlesztés fiatalokkal

Fejlesztőmunkánk fókuszában a települési, szomszédági közösségek állnak. A lakosság minden szegmensét igyekszünk megszólítani, és a munkába bevonni, így egyfelől ismerői, támogatói, másfelől aktív résztvevői lesznek a folyamatnak. Eddigi tapasztalataink szerint az egyik legnehezebben az ifjúsági korosztály vonható be. Ennek okait keresve vizsgáltuk meg az alábbi kérdéseket:

- Miért szükséges bevonni a fiatalokat egy a helyi társadalmat érintő közösségfejlesztési munkába?
- Miben más a fiatalokkal való közösségi fejlesztő munka?
- Szükségesek e új módszerek kidolgozása az ifjúsági közösségi fejlesztő munkában?
- Vannak e speciális tényezők, amiket figyelembe kell venni a fejlesztő munka során?

Tapasztalatainkról röviden

Társadalmunk nem képes még arra, hogy a felnövekvő generációk szocializációjuk részeként megismerjék, elsajátítsák a társadalmi részvétel formáit, az állampolgári tudatosság mintáit, a demokrácia eszközeit, a civil társadalom lehetőségeit. Ezért szükséges e korosztály bevonása a helyi közösséget érintő kérdések megvitatásába, a szükségletek, a problémák, az erőforrások és persze a lehetőségek feltárásába, kitalálásába.

Az állampolgári szerep-, és felelősségvállalás (újra) kialakítása nem tekinthető ifjúsági természetű feladatnak, hiszen ennek élő gyakorlata hiányzik a felnőtt társadalomból is. A tanulási folyamat tehát egyidejű, de fejlesztői tapasztalataink alapján, mégsem közös.

Miben azonos és miben különböző a lakosság felnőtt és a fiatalabb tagjaival való fejlesztő munka?

Más e a közösségi fejlesztő munkára való felkészülés és a munka folyamata felnőttekkel, mint fiatalokkal?

Amiben IGEN:

Fiatalok esetében...

- kevésbé lehet alkalmazni a tapasztalatokra építő tanulási módszereket
- nem lehet figyelmen kívül hagyni a háttérrel (iskolai, lakókörnyezeti, családi, korosztályi)
- több a kötöttség/kötelezettség, korlátozott a cselekvőképesség
- a függő viszonyok erősítik a tekintélyelvűséget, vagy az ellenállást
- kevés a jó tapasztalat a felnőttekkel való együttműködésekben

Amiben NEM:

Mindkét korosztály esetében...

- a közösségfejlesztői módszerek alkalmasak a bevonása és az aktivizálásra, ezért nem szükséges speciális módszer kidolgozása, csak a korosztályi specifikumok figyelembe vétele a módszerek alkalmazása során
- azonos a fejlesztési folyamat metodusa, a munka logikája
- hasonló konfliktus helyzetekkel találkozunk, szinte azonosak az intézményesülés nehézségei

Milyen speciális kihívásokat jelent a fiatalokkal való közösségi fejlesztő munka?

Munkánk során tapasztalt általános jellemzők:

- alapvetően nyitottak, lelkesek és odaadóak, ha látják, hogy a munkájuk kézzel fogható, vagy egyértelműen érzékelhető eredményeket hordoz
- szeretik a kihívásokat, szeretnék „megmutatni” mennyit érnek, mit tudnak, mire képesek
- fontos számukra a biztonság és a bizalom. Biztonság: tudják mikor, mi lesz, mi fog történni, mikor mit kell csinálni, ki fogja csinálni, ha baj van akkor kihez lehet fordulni, ha valami rosszul sült el, ki segít nekik, ki védi meg őket. Bizalom: kevés a jó felnőtt kapcsolat, sok a rossz példa a bizalommal való visszaélésre, erős a szelekció a bevonáskor (kit kérjenek meg, hogy segítsen neki, kinek mondják el az ötletüket, tervüket először, kit kérjenek szövetségesüknek, stb.)
- fontos a rendszer, az ismeretátadás módja: ne legyen iskolás, kioktató, esetleg szájbarágó, ugyanakkor szükségük van konkrétan, érthetően megfogalmazott mondatokra arra vonatkozóan: mi a cél, mit csinálunk így együtt, miért csináljuk, hogyan, kinek mi ebben a dolga, stb.

- Fontos a játékoság a felkészüléskor: a kipróbálás erősíti a biztonságérzetet, ezt segítik a szituációs játékok, ahol védett környezetben ki lehet próbálni szerepeket, viselkedési módokat, érvelési technikákat, ahol más bőrébe lehet bújni és talán jobban megérteni a gondolkodásmódját (empátia)
- Sok a rossz példa az igazságtalanságra, a kiszolgáltatottságra. Ezek gyakran szolgálnak a lelkesedés csillapítására, lehűtésére, ugyanakkor a cselekvés alóli felmentésre.
(- ...nem kockáztathatók, mi van akkor, ha engem is... velem/velünk is... az fog történni)
- A beszélgetésekben kezdetben erős a problémaorientáltság és a pesszimizmus. (A dolgok nem megváltoztathatók, de legalábbis általuk semmiképpen, ők nem tehetnek semmit.)
- Ugyanakkor gyakran megjelenik - akár a kritika köntösébe bújtatva- egyfajta kényelmesség és az ehhez kapcsolódó szemléletmód, a csinálja az, akinek a dolga (pl. az iskola, az önkormányzat, a művelődési ház munkatársa) és mi majd eldöntjük, hogy jól csinálta e.
- Amikor mégis összeállnak cselekvésre, gyakran sablonokban kezdenek gondolkodni, kevesebb kockázatot éreznek.
(... ami ott jó volt, az itt is az lesz; ha nekik úgy működött, akkor nekünk is jó lesz az)
- Félnek a kudarcától, ezért gyakran a könnyebb ellenállás felé hajlanak...

Munkánk során tapasztalt speciális jellemzők:

- Jelentősen eltér a közösségi fejlesztő munka falusi és városi környezetben. Falusi munka esetében meghatározóbb a helyi társadalmi környezet, a család és a lakóhelyhez való kötődés. Ezzel szemben városi környezetben erősebb az intézményekben való gondolkodás (pl. iskola, valamilyen formalizálódott szervezet).
- A fiatalok bevonásának több iránya van. Munkánk eredményessége szempontjából fel kell mérnünk, hogy a megközelítés intézményi környezet, vagy lakókörnyezet felől történjen. Mindkét esetre vannak jól működő példák (pl. gyermek- és ifjúsági önkormányzatok, diákönkormányzatok) csak más a célkitűzés és más az összefogó erő.
- A fiatalok bevonásával megvalósított bárminemű programból nem hagyhatók ki a szülők. Fontos az ő pontos tájékoztatásuk, esetleg bevonásuk.

Közösség általi fejlesztő munka csak az egy köz(ös)ségben élők partnerségével, befogadó környezetben lehetséges, ezért a munkából egyetlen szereplő se hagyható ki, képzésük, felkészítésük párhuzamosan kell megvalósuljon, hogy közösen tudjanak cselekedni.

A témával kapcsolatos ajánlások:

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona: Közösségfejlesztés (kézikönyv) magyar Művelődési Intézet, 1998. Budapest
- Edouard Limbos: Kulturális és szabadidős csoportok animálása, Népművelési Intézet, 1985. Budapest
- www.kozossegfejlesztés.hu

MÓDSZEREK ÉS TOVÁBBKÉPZÉSEK

KOROSZTÁLYI SZERVEZETEK - KORTÁRSSEGÍTÉS

A szekció vezetői: Katona Miklós és Kuba Péter. Diákcentrum Universitas Alapítvány.

A Diákcentrum Universitas 1992-ben alakult Szegeden, azzal a céllal, hogy a pszichológia legkülönfélébb eszközeivel segítse a felsőoktatásban tanuló diákok beilleszkedését az új tanulmányi keretekbe, biztosítsa eredményes fejlődésüket a választott pályára való felkészülés során, segítsen a karrierépítésben, életpálya-tervezésben; továbbá segítse az életkori sajátosságokból adódó krízisek, feladatok megoldását. A szekció vezetői az alapítvány egykori kortárssegítői, akik jelenleg iroda vezetője és tanácsadó pszichológusa.

IV. Problémafelvetés

A kortárssegítő munka igen kiemelt területe a magyarországi ifjúsági önkéntes munkának. Ennek ellenére talán még ma sem tudjuk pontosan meghatározni, hogy ki is a kortárssegítő, mi a feladata, milyen területeken dolgozik, egyáltalán minden fiatal, aki bármit is tesz egy barátjáért, vagy buli után hazasegíti tudatmódosító szerektől átítatott barátját az már kortárssegítőnek számítható-e. Ezek a kérdésfeltevések valóban komolyak, ha végig tekintünk az elmúlt évtized szakirodalmán, vagy konferenciák előadóit hallgatjuk a „KORTÁRSSEGÍTŐ és KORTÁRSSEGÍTÉS” fogalma igen gyakran elhangzik szerteágazó magyarázatokkal és különböző feladatkörök halmozásával körítve. Szekciónk egyik fontos célja volt, hogy tisztázza ezt a helyzetet. A konferencia témafelvető anyagában előre bocsátunk egy meghatározást, hogy gondolat ébresztőként szolgáljon az érdeklődők számára:

A Kortárssegítő olyan probléma érzékeny, segítő attitűddel rendelkező, szakmailag képzett fiatal, aki összekötő kapcsolatot jelent a diákok és a professzionális tanácsadók, pszichológusok, pszichiáterek, jogászok között. Informális módon is kapcsolatba kerülhet kortársaival, akiket ha szükséges a megfelelő szervezett tanácsadási rendszerbe emel be. Mentálhigiénés tanácsadói ügyelete ugyanúgy felkereshető, mint a professzionális tanácsadók ügyeletei, viszont csak a kompetenciájukba tartozó eseteket vezethetik önállóan. Folyamatos szupervízió mellett működik. Emellett információkat közvetít, programokat szervez társainak.

A leírt meghatározás már magában rejtette azokat a fontos részleteket, amelyekkel a munkacsoportban foglalkozni érdemes.

A munkacsoport célja volt hogy **együtt gondolkodásra** és **tervezésre** hívja a konferencia azon résztvevőit, akik jelenleg is kortárssegítő munkacsoport vezetői, tagjai és azokat az érdeklődőket, akik szeretnék, hogy mikroközösségükben egy kortárssegítőkből álló munkacsoport kezdje meg működését, segítse a szűkebb embertársi környezetük mentálhigiénés fejlődését.

A program első szakaszában a résztvevők bemutatkoztak és bemutatták (ha volt ilyen) azt a szervezetet, amelyben dolgoznak. Ezt követően ismerkedési és csoport építő játékok segítségével hangoltuk össze a csoporton belüli együttműködő csapatok tagjait egymással.

Ezzel sikerült elérni, hogy a három, négy főből álló csapat a későbbi projektervező munkában hatékonyan tudott együttműködni.

A munka során fontos volt számunkra, hogy minden elképzelés, érzés, már megszerzett ismeret, ami a kortárssegítő munkával kapcsolatban felmerül, összegyűjtésre kerüljön. Ezt a csapatok közös rajzok készítésével valósították meg. A rajzok és a közös tapasztalatok megbeszélése jó alapot adott arra, hogy a csapatok későbbiekben meg tudták határozni, hogy melyek a kortárssegítői munka alapkövei.

1. Milyen legyen a szervezet?

A probléma tárgya volt:

- Milyen céllal szerveződjön a kortárssegítő csoport?

- Kik lehetnek a szervezet tagjai?

Közös megállapításuk eredménye, hogy minden induló csoportnál fel kell mérni, hogy az adott területen, korcsoportban milyen segítő munkára van szükség. Továbbá körültekintően meg kell ismerkedni a már működő szolgáltatásokkal, azok működési tapasztalataival, nem érdemes olyan segítő szolgáltatásra szerveződni, ami önmagában jól működik és le is tudja fedni az igényeket. Fontos felmérni, hogy milyen „eredendő”

képességekkel rendelkeznek a szervezetbe jelentkező önkéntesek és mely szakterület szakembere vállalja a szakmai vezetésüket. Ennek a kijelentésnek az alapja az, hogy minden résztvevő állította, hogy egy jól működő kortárssegítő csoport élére egy jól felkészült szakmai vezetőre van szükség, aki irányítja az önkéntes kortárssegítők munkáját.

2. Ki alkalmas? Milyen szempontok alapján válaszunk ki a kortárssegítőket?

Ez a második olyan nagy kérdés azért kiemelendő, mert az első mentálhigiénés kortárssegítő csoportok indítása óta vissza – visszatérő probléma, hogy erre a munkára megfelelő „érettséggel”, önismerettel, pszichikai teherbírásassal rendelkező fiatalokra van szükség.

A probléma tárgya volt:

- Milyen alapkövetelményeket állítsuk a jelentkezők elé?

- Milyen módszerekkel állapítsuk meg az alkalmasságot?

-hogyan jelezzük, ha valakiről a megkezdett közös munka alapján állapítjuk meg az alkalmasságot?

Megállapításra került, hogy a szakmai vezetőnek a feladata, hogy döntsön az önkéntesek felvételének ügyében. A kiválasztáskor figyelembe kell venni, a jelentkező segítő munka iránti attitűdjét, személyiség fejlődési stádiumának állapotát, kommunikációs készségét, asszertívitását. A személyes interjú mellett érdemes vizsgálni a csoportban való együttműködési képességet is.

A csoport számára nagy dilemmát okozott az, hogy mi legyen azokkal, akik bár nagyon szeretnének a kortárssegítői munkában dolgozni, de igazából ők maguk szorulnak segítségre. A csoport egy része amellet volt, hogy mivel egy segítő csoportról van szó, ezért folyamatosan támogatni kell őket, majd olyan feladatokat adni, amiben talán sikeresen tudnak lenni. A csoport másik fele amellet érvelt, hogyha egy szervezet felvállalt egy munkát, akkor minden tagjának rendelkezni kell azzal a tudással, képességgel, hogy a vállalt feladatot el tudja látni. Témában megegyezés annyiban született, hogy a szakmai vezetőnek mindig fel kell vállalnia és közölnie kell az önkéntesekkel az alkalmasságról alkotott tény.

3. A kortárssegítő képzés tartalmi elemei.

Ez a témakör azért nagyon fontos, mert mint a segítők kiválasztásánál itt is szükséges lenne legalább egy olyan alapvető képzési váz elfogadása, standardizálása, amelyet ezen munkára szerveződések alkalmazni tudnak.

Probléma tárgya volt:

- Melyek azok az ismeretek, amit minden kortárssegítőnek el kell sajátítani?
- Milyen egyéb speciális ismeretre van szükség?

A közös megegyezés alapján feltétlenül fontos, hogy a kortárssegítő képzés **gyakorlati** része legyen:

- önismereti tréning,
  - kommunikációfejlesztés,
- empátiát és kongruenciát fejlesztő gyakorlatok.

A kortárssegítő képzés **elméleti** része két nagy témakört foglal magában:

- fejlődés-lélektani ismeretek,
- a választott célcsoport szociológiai szempontból való ismerete.

A speciális ismeretek terén olyan tudás és készség fejlesztésre van szükség, ami már csak is az adott közösség, választott szolgáltatás típus teljes körű ellátásához elengedhetetlen (deviáns magatartás egyes szubkultúrákban, drog- AIDS prevenciók ismeretek, programszervezés, szervezeten irányítás, segítőbeszélgetés).

A munkacsoport értékelése

A csoport eredményesen zárta a kitűzött feladatot. Sikerült a tapasztalatok megosztásával egy olyan modellt felépíteni, amivel már el lehet kezdeni egy kortárssegítő csoport építését.

EU ÉS IFJÚSÁGI SZERVEZETEK

Európai Unió: kihívások és lehetőségek az ifjúsági szervezeteknek

Szekcióvezető: Jancsák Csaba (Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió Ifjúsági Szövetsége)

A civil szerveződés minden formája a fejlődni képes és valóban eleven társadalom egyik legszebb megnyilvánulása. Az államok – feladataik, jogaik polgárokhoz való delegálása folyamatában – bizalmukat fejezi ki az önszerveződő társadalmi csoportok iránt.

Az ifjúsági együttműködés az önkéntesség alapján álló, a fiatalok számára biztosított egyik legszebb autonómiaforma, amely egyben a középiskolás és egyetemista réteg demokráciaiskolája. Óriási a felelősség, mellyel a jogosítványok gyakorlói, az ifjú képviselők, társaik és az egész társadalom irányában felelnek.

Az ifjúság önfelmutatása, önrendelkezése a társadalom, a nemzetek fejlődésének, haladásának és megmaradásának fontos eszköze. Ma egyszerre feladat az informatikai forradalom és az európai integrációs folyamat vívmányainak a fiatalok javára való hasznosítása, valamint nyelvi, kulturális, művészeti, oktatási, és közjogi szellemi hagyományaink megtartása.

A XXI. század eleje a változás kora mind a regionális együttműködések, mind az ifjúsági manifesztációk tekintetében. Az ifjú emberek és környezetük mind szorosabb együttműködése, a fiataloknak a globalizáció korszakában egyre fontosabbá váló szerepvállalása, az ifjúságnak az európai kultúrában elfoglalt helye nyilvánvalóvá teszik tehát, hogy a fiatalságnak következő évtizedeit meghatározó folyamatok zajlanak ezekben a hónapokban, s ha ezek alakításából a fiatalok kimaradnak, az végzetes lehet a már megszerzett jogaik és a potenciálisan elérhető jövőbeli lehetőségeik szempontjából is.

Az Európa Tanács egyik legfontosabb Ifjúsági Irányvonalak című jelentése a sérülékeny ifjúságra koncentrál. Az ifjúsági életszakaszt *Andy Furlong* (Egyesült Királyság), *Barbara Stalder* (Svájc) és *Anthony Azzopardi* (Málta) általában a sebezhetőség korszakának tartják: a fiatalok megpróbálnak minél papírt begyűjteni az oktatásban és a szakképzésben, próbálják megvetni lábukat a munkaerőpiacon, fejleszteni felnőtt identitásukat, új életstílust kialakítani, új barátokat szerezni, szexuális és kollegiális kapcsolatokat létesíteni, eljutni bizonyos szintű pénzügyi függetlenségig, s – esetleg – elhagyni a családi otthont. Ám ezen területek mindegyikében jó néhány fiatal sebezhetőbb az átlagnál. Mivel a fiatalok szerte Európában egyre több időt töltenek az oktatásban és a szakképzésben, és az oktatásbéli egyenlőtlenségek szoros összefüggésben állnak az élet más területein megmutatkozó sérülékenységgel, prioritást élveztek az oktatásban szerzett tapasztalatok. Azt vizsgáltuk még, hogy mik a sebezhetőség forrásai az ifjúsági munkaerőpiacon, hiszen fontos a sikeres átmenet a munka világába. A fent említett területekkel kapcsolatos tapasztalati formák jelentős különbségeket mutathatnak az egyes országokban.

Noha minden fiatal megtapasztalhatja az átmenet során, mi is az a sebezhetőség, itt a túlzott sebezhetőség a tényező. Lényegében úgy tekintünk a sebezhetőségre, amely az adott egyén illetve társadalmi csoportok strukturális és társadalmi változásokkal való szembenézésének képességével áll kapcsolatban. Az említett jelentés szándékai szerint a sebezhetőség úgy definiálódik, mint különösen korlátozott lehetőség a biztos munka, társadalmi és anyagi előmenetel, illetve személyes elégedettség vonatkozásában. E tömör definíció számos dimenziót kíván lefedni. Először is a sebezhetőség megközelíthető onnan, hogy az egyének és adott társadalmi csoportok mennyire hajlamosak a sérülésre, károsodásra vagy a befolyásolásra különféle módszerekkel, szubjektív és objektív faktorok kombinációjának eredményeképpen. Szubjektív faktorok lehetnek a különféle gyengeségek, törekenység, bizonytalanság és a képtelenség arra, hogy az egyén megvédje magát a

kockázatoktól. Az objektív faktorok a külső hatásokhoz köthetők, főleg azokhoz, amelyek a gazdasági és szociális feltételekből erednek. Szociologikusabban közelítve a kérdéshez, a sebezhetőség a társadalom bizonyos egyéneinek és csoportjainak csökkent reagálási képessége, hogy szembe nézzenek, adaptáljanak vagy megbirkózzanak sajátos gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai kihívásokkal, amelyeknek folyamatosan ki vannak téve. Ez a reagálási képesség részben az egyén belső erejétől függ, de külső impulzusok és kívülről érkező információk is befolyásolják, amelyek előrébb mozdíthatják azon körülményeket, amelyek között az egyén képes lesz legyűrni az efféle ingereken keresztül megnyilvánuló kihívásokat. Ezen elméletalkotás második eleme azon tényhez kapcsolódik, miszerint a sebezhetőség mindig a szegénységhez, illetve a szegénységhez kapcsolódó kulturális válaszokhoz köthető, amelyek felerősítik a nyomorúságos életkörülményeket. Ezt szokták strukturális sebezhetőségnek hívni. Az anyagi források hiánya – főleg a szegénység esetében – az egyik legfontosabb, az élet minőségét és a lehetőségeket befolyásoló tényező, ezért az egyének és a csoportoknak adekvát alkalmasságot, szakértelmet és eszközöket kell elérnie ahhoz, hogy szembe tudjon nézni a változással. E kontextusban maradván fontos kiemelni azon lehetőségeket, alkalmasságokat és tudást, amelyek az általános és a magasabb szintű oktatáshoz kötődnek, s kevésbé a szakképzéshez, az egészséghez vagy a lakóhelyhez. Általánosságban azok a csoportok, amelyek alacsony életkörülmények között élnek, inkább tapasztalnak meg komolyabb sérelmeket.

A sebezhetőség egy másik aspektusa a nemi, kulturális, etnikai és politikai diszkriminációból fakad. A lányok, alacsony származású fiatal nők, etnikai kisebbségek tagjai, bevándorlók és bizonyos esetekben minden fiatal kerül leginkább képbe ezen esetben. E diszkriminációs faktorok némelyike összekötődik, s ezért lehetséges a sebezhetőség szintjeinek meghatározása: a nemi sebezhetőség például szemlélhető a kor szerinti, etnikai és kulturális diszkrimináció keverékeként, s amit felerősít a társadalmi hátrányos helyzet.

A fentiek értelmében a 2003. február 6-9 között Vilniusban (Litvánia) tartott EUR-OPA konferencia határozatott fogalmazott meg, mely kijelölte az Európai Uniói Ifjúsági Fehér Könyvének helyét és a benne foglaltak használhatóságát az egységes európai ifjúsági közösségi térben. A jövőbeni EU tagállamok és kandidáló országok számára tartott vilniusi EUR-OP-A konferencia a 13 csatlakozásra váró ország, a Balti-tengeri térség EU tagállamai valamint Norvégia, Nemzeti Ifjúsági Tanácsainak és ifjúsági szervezeteinek képviselőit hozta össze, de jelen voltak az ifjúságért felelős kormányzati intézmények, az Európa Bizottság és az EU soros görög elnökének képviselői is.

A konferencia számba vette a 2002 áprilisi magyarországi konferencián (13410-ik konferencia az Európa Bizottság Ifjúságpolitikai Fehér Könyvéről), a 2002 szeptemberi szlovéniai, a SEE régióbeli (Dél-Kelet Európai Régió) Bledben rendezett konferencián (a Fehér Könyv mint az ifjúságpolitika ösztönzője) elvégzett munkát, illetve a különféle nemzeti szintű konzultációk eredményeit, amelyek a Vilniusban is jelen lévő néhány országban zajlottak.

A konferencia résztvevői üdvözölték az ifjúságról szóló Fehér Könyvet és azt a tanácsi határozatot, amelyik az ifjúsággal kapcsolatos európai együttműködés új keretét írja körül. Támogatták az ifjúsági szervezetek számára az ifjúsággal kapcsolatos Együttműködés Nyitott Rendszere végrehajtásában felkínált szerepet. Ám szerintük az ifjúsági szervezeteket hamarabb be kellene vonni a folyamatba. A kandidáló országok egyenlő részvételi arányának koncepcióját biztosítani kellene úgy, hogy ezen országok ifjúsági szervezeteit komolyan biztatják, vegyenek aktívan részt a rendszerben. Ezáltal reflektálhatna az ifjúságpolitika bezártságára és hozzájárulhatna a jelenlegi és a jövőbeni tagállamok közötti kohéziós folyamathoz. A fiatalság még mindig hiányolja a több, ifjúságra vonatkozó információt, amelynek felhasználóbarátnak kellene lennie, és a lehető legszélesebb közönség érhesse el. A

releváns információkkal való ellátottság teret adna a fiataloknak ahhoz, hogy jobban bekapcsolódhassanak a különféle társadalmi folyamatokba.

Ezért a nyilatkozat aláírói ösztönözték az egyes nemzeti, ifjúsáért felelős minisztériumokat, hogy:

- Biztosítsák a fiatalok számára a lehetőséget, hogy részt vehessenek az egyes szintek döntéshozó mechanizmusában (EU, nemzeti, regionális és helyi);
- Teremtsék meg a szükséges jogi alapot az ifjúságpolitika és a civil ifjúsági szervezetek fejlődéséhez;
- Segítsék elő a civil ifjúsági szervezetek fejlődését, miközben biztosítják az elégséges pénzalapot;
- Alakítsanak ki egy koherens ifjúságpolitikát valamint egy akciótervet a különféle szektorok által megközelíthető módon, beleértve az együttműködést a nem kormányzati szektorral a közös menedzsment alapján;
- Garantálják az elégséges anyagi forrásokat a Tanács ifjúsággal kapcsolatos határozatának megvalósításához;
- Biztosítsák a folyamatos ifjúságkutatási munkát.

A résztvevők továbbá ösztönzik az európai intézményeket, hogy:

- Javasolják egy ifjúsági cikkely befoglalását az Európai Alkotmányos Szerződésbe, amely hangsúlyozná, hogy az ifjúság prioritás az EU számára;
- Fejlesszék tovább a már létező YOUTH Programot oly módon, hogy az legyen jobban elérhető a legkülönbélebb ifjúsági civil szervezetek számára, illetve biztosítsák, hogy egy uniós ifjúságspecifikus program fogja követni a mostanit;
- Biztosítsanak megfelelő pénzügyi alapot a nemzetközi civil ifjúsági szervezeteknek, amelyek nagy mértékben járulnak hozzá a civil társadalom fejlődéséhez, illetve a fiatalok különféle érdekeit képviselik;
- Fejlesszenek ki közös alaputatásokat az ifjúságkutatás számára így téve lehetővé az összehasonlítást az EU tagállamok, a csatlakozás előtt álló és a kandidáló országok között, és növeljék a szintjelezés lehetőségét;
- Alapítsanak egy Európai Ifjúságkutatási Ügynökséget együttműködve az Európa Tanáccsal, az Európa Bizottsággal és a nemzeti kutatási intézetekkel koordináció és az európai ifjúság helyzetével kapcsolatos információgyűjtés céljából

A DARISZI SZOLGÁLTATÁSAI

Szekcióvezető: Lékó Ibolya, a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda irodavezetője

A szekció felépítése:

1. A Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda 2002. évi tevékenysége, 2003. évi tervek
2. Szervezetfejlesztés a dél-alföldi régióban -2003. évi tervek
3. Fiatalok felkészítése az EU-csatlakozásra, az ifjúsági mobilitás lehetőségei
4. Regionális Civil Portál – Ifjúsági és civil háló

1.

Irodánk tevékenységének fő pillérét 2002 évben is a decentralizált pályázati rendszerből eredően a Regionális Ifjúsági Tanács pályázati felhívásaira érkezett pályázatok kezelése jelentette. 1259 db pályázat érkezett, amelyből 361 db kapott támogatást, összesen 45 millió forint értékben. Igyekeztünk meglátogatni a támogatott projekteket, amely kiváló alkalom volt arra, hogy partnereink munkáját mélyebben megismerhessük, amelynek – meg kell mondjam - a partnerek nagyon örültek. Örülnek, hogy kíváncsi valaki a munkájukra. Nagyon fontos számunkra, hogy minél több sikeres pályázat szülessen a régióban, így tavaly évben is az információs és tanácsadó napokon kívül pályázatírási képzéseket tartottunk a 3 megye - székhelyen. Valószínű ennek is köszönhető, hogy a régióban megnőtt a formailag megfelelően benyújtott projektek száma, egyre inkább érezhető volt a projekteken való gondolkodás, a benyújtott pályázatok színvonala egyértelműen emelkedett.

Nemzetközi ügyekben, európai uniós pályázatok tekintetében jelentős lépést tettünk előre, amikor kialakítottuk a régióban a multiplikátor-hálózatunkat. 5 fő multiplikátor – akiknek a képzése a tavalyi évben megtörtént – segíti a RISZI-ben dolgozó nemzetközis munkatárs felkészítő, koordinációs munkáját. Tevékenységük elsősorban arra irányul, hogy az Európai Bizottság és az Európa Parlament által létrehozott IFJÚSÁG 2000-2006 program nyújtotta lehetőségeket a régió fiataljai minél szélesebb körben ki tudják aknázni, a program által kínált lehetőségek jussanak el a legkisebb településekre is, a hátrányos helyzetű, lehetőségekhez kevésbé jutó fiatalokhoz. A program keretében a régió 2002-ben mintegy 97 ezer Euro (kb.24 millió Ft) támogatáshoz jutott.

Fontos állomás volt az iroda életében 2002. október 24-25, amikor a szabadkai AGORA Iroda munkatársai látogatást tettek irodánkban és a régióban. A látogatás során lehetőségünk nyílt megbeszélni az együttműködés lehetséges területeit.

2002-ben kérdőíves vizsgálatot végeztünk a régió civil szervezetei körében. A kutatás célja a következő volt: átgondolni a lehetséges fejlesztések irányait, egy lehetséges stratégiát megfogalmazni azért, hogy a civil szervezetekkel való kapcsolatainkat mélyítsük, árnyaltabbá tegyük. Választ kerestünk arra, hogy milyen új szolgáltatásokra van igénye a szervezeteknek, az eddigiekkel mennyire vannak megelégedve, milyen témákban látnának szívesen pályázati kiírásokat, milyenek a képzési igények.

A térségi és a helyi projektek megvalósítása érdekében szervezett főbb programjaink (a teljesség igénye nélkül):

- Regionális Ifjúságkutató Konferencia
- HiNet konferencia és képzés
- Regionális tájékoztató a Young Enterprise diákvállalkozási programról
- Részvétel a dél-alföldi Intelligens Régió Programcentrum munkájában
- „bEUtazunk?! Váltunk jegyet az EU-ba (képzéssorozat Bács-Kiskun megyében a Nonprofit Központtal közösen)

- Önkormányzati referensek a dél-alföldi régióban képzéssorozat
- I.Táborozási expo
- VII.Európa jövője Nemzetközi Gyermek-és Ifjúsági Találkozó (Csipero Fesztivál)
- Civiliáda

Tavaly indult útjára a gyerekek nagy öröme a Vackor busz, amely 36 alkalommal utazott a régióban. Jól felkészült animátorok és a buszon rendelkezésre álló gazdag, fejlesztő játéktár segítségével tudtak a gyermekek hasznosan eltölteni egy napot szüleikkel és közösségben. 2003.évi terveink nagyjából hasonlóak mint az előző évek. Törekszünk a megkezdett folyamatok folytatására, a szakmai munka mélyítésére.

A pályázatok kezelése mellett – amely várhatóan az idén ismét ezres nagyságrendet fog kitenni – ebben az évben is kiemelten kell kezelnünk a szervezetek irányában végzendő fejlesztő munkát. Fejlesztő munkánkat minden olyan partnerünkkel tervezzük, akik vagy motorjai vagy közösségi színterei tudnak lenni az ifjúsági célú fejlesztő munkának. Ez alapján tovább szeretnénk folytatni az önkormányzati ifjúsági referensi hálózat szakmai fejlesztését képzésekkel és rendszeres szakmai találkozókkal. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a települések polgármesterei rendelkezzenek korszerű friss információkkal, hogy megfelelően tudjanak dönteni ifjúsági ügyekben. Együttműködni kívánunk továbbra is a művelődési házakkal, ifjúsági házakkal, nonprofit központokkal, a kis településeken működő teleházakkal. Kistérségi menedzserekkel sokkal előbb kapcsolatot kívánunk kiépíteni. Újként jelentkezik idei munkánkban, hogy ösztönözni szeretnénk az érdekképviseleti fórumok létrehozását nemcsak települési, hanem kistérségi szinten is. Az ifjúsági intézményrendszer továbbfejlesztése eredményeként a régió két kistérségében egy-egy kistérségi ifjúságsegítő fog működni, tovább decentralizálva és segítve a RISZI munkáját. A megyeszékhelyeken helyi információs szolgáltató irodák állnak majd újként a fiatalok rendelkezésére, elsősorban perszonális szolgáltatásokkal. Feladataink és szolgáltatásaink között prioritásként szerepel a fiatalok és közösségeik EU-csatlakozásra való felkészítése.

2.

Szervezetfejlesztés, a külső folyamatsegítői támogatás, mint szolgáltatás, új színter lesz 2003-ban a RISZI szolgáltatásai között. Az iroda ezen új projektjét a szegedi és a békéscsabai Ifjúsági Ház egy-egy munkatársával, mint facilitátorokkal, folyamatsegítőkkel valósítja meg. A projekt segít a szervezeteknek problémáik megoldásában, kérdéseik megválaszolásában. Egyesületek, alapítványok, nonprofit módon működő szervezetek esetében adott a lehetőség a közös megoldáskeresésre, egy-egy work-shopon keresztül. Jelentkezés után a facilitátorok felkeresik és felméri a szervezet erejét, működését, nehézségeit, és ez alapján állítják össze, hogy a csoport önálló munkával, szakértő vezetésével hogyan tudja elérni célját, hogyan oldhatja meg esetleges problémáit. Amiben segíteni tudnak a szervezetfejlesztők: program megtervezése, feladatok felosztása, névválasztás, stratégiaalkotás, jövőkép tervezése, küldetés, folyamatelemzés, eredményességvizsgálat, munkaterv összeállítás, stb.

Ahol jelentkezni lehet:

Mobilitás- Dél-alföldi RISZI, Nagy Péter tel.: 76/513-889, e-mail: ngy.peter@axelero.hu

Szegedi Ifjúsági Ház, Tölcsér Tímea, tel.: 62/423-638 e-mail: fagy76@freemail.hu

Békéscsabai Ifjúsági Ház, Hajnal Edit, tel.: 66/449-222 e-mail: ifihaz@bekesnet.hu

3.

V. Nemzetközi kapcsolatok

A Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda nemzetközi ügyekért felelős munkatársa a Mobilitás Információs Szolgálattal közösen információt szolgáltat az EU **Ifjúság 2000-2006 Programjáról**, illetve a GYISM **EUgródeszka Nemzetközi Ifjúsági Program** lehetőségeiről. Az Ifjúság 2000-2006 Program a fiatalok nemzetközi mobilitási lehetőségeit hivatott

támogatni, különös tekintettel a nemzetközi ifjúsági csereprogramokra, az önkéntes munkára. A Programról a Mobilitás Információs Szolgálat telefonon, személyesen, illetve a havonta megrendezett információs napokon nyújt tájékoztatást, a RISZI pedig multiplikátor-hálózatával segíti az információk továbbítását. A RISZI egyike a Magyarországon a Mobilitás Információs Szolgálat által koordinált **Eurodesk** nemzetközi információs hálózatnak is, **partnercsoport-közvetítéssel** és aktuális információkkal segítve a fiatalok - egyéni jellegű - nemzetközi mobilitását. A csatlakozás előtt álló országok fiataljai számára készült a **Trans-Europe** CD-Rom, amelynek anyaga – frissített változatban - megtalálható a www.trans-europe.net honlapon.

A Mobilitás Információs Szolgálat információt gyűjt és terjeszt a **nemzetközi ifjúsági struktúrákról és civil szervezetekről, hozzáférést biztosít magyar és külföldi képzési módszertani segédanyagokhoz és ifjúságkutatási eredményekhez.**

Az információ-szolgáltatást a RISZI nemzetközi ügyekért felelős munkatársával összehangoltan, egymás munkáját kiegészítve végezzük. Célcsoportjaink között szerepelnek a fiatalok, az ifjúsági csoportok, szervezetek és hálózatok, a helyi, regionális és nemzetközi ifjúsági szolgálatok, az Európával, emberi jogokkal vagy ifjúsági ügyekkel foglalkozó civil szervezetek, szakemberek.

A RISZI és a Mobilitás Nemzetközi Igazgatósága együttműködik a GYISM megbízásából kezelt ifjúsági témájú kétoldalú kormányközi megállapodások keretében megrendezésre kerülő egyéni szakértői utak lebonyolításában is.

A budapesti Mobilitás Információs Szolgálat és a RISZI közötti együttműködés egyik legfontosabb célja a régióban dolgozó ifjúsági szakemberek aktív bevonása a nemzetközi ifjúsági munka lehetőségeibe. Ennek érdekében rendszeresen találkoznak munkatársaink.

4. Dél-alföldi Regionális Ifjúsági és Civil Háló Program

A program célja: egy információcserélő hálózat, az ifjúsági és civil összefogást, koordinációt segítő rendszer létrehozása, megalkotása.

A Dél-alföldi Régióban régiós szintű civil szervezeti összefogással, koordinációval a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda foglalkozik. A régiós tudat, a régiós összefogás civil szervezeti szinten is elengedhetetlen a hazai és az Európai Unió pályázatokhoz, támogatásokhoz. A program ezt a koordinációt, együttműködést kívánja erősíteni többszereplős részvételi együttműködések keresztül.

A program megalkotásában három szervezet - Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület, Kecskeméti Nonprofit Szolgáltató Központ és a Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda - vett részt. A közös munka 2001. tavasza óta folyik. A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács kezdeményezésére létrejött egy régiós portál <http://darft.marsnet.hu/> címen. Ezt követte a SOROS Alapítvány EU-CIPP programja – www.cipp.hu – mely Európai Unió információkat szolgáltat a hazai civileknek.

Az Ifjúsági és Civil Háló lényege egy gyors és hatékony információcserét biztosító rendszer létrehozása és működtetése, mely egy adatbázisból (partnerkeresés, -közvetítés lehetősége stb.), honlappól (portál) és egy információcserélő levelezőrendszerből áll.

Alapelvek:

Tudáshoz, információhoz, forrásokhoz való hozzáférés biztosítása, regionális társadalmi erő fejlesztése, nemzetközi együttműködési kapcsolatok kialakítása.

Az együttműködés keretében az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület elkezdte egy kistérségi szintű ifjúsági és civil adatbázis létrehozását (www.aranyhomok.hu/adattar.htm), mely megyei és régiós, sőt országos szintre fejleszhető.

Az ifjúsági és civil adatbázis jelenleg közel 150 szervezet legfontosabb adatait tartalmazza. Cél a Kecskeméti Kistérség, egész Bács-Kiskun megye és a Dél-alföldi Régió valamennyi civil szervezetének megjelentetése, elérése egy helyen. Az adatbázisban a regisztráció a civil szervezetek részére díjmentes.

NON-PROFIT ISMERETEK IFJÚSÁGI SZERVEZETEKNEK

Szekcióvezetők: Bódi György a MEH Civil Kapcsolatok főosztályvezetője és Donáth Attila, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar adjunktusa

“Nem a civileket képviselem, hanem a kormányzatot a civilek előtt...”

A kormány programjában lefektette: az autonóm civil társadalmat partnernek tekinti három szektorra számít és kíván támaszkodni:

üzleti, önkormányzati és civil (amelynek biztosítja a szükséges feltételrendszert, de nincs több köze hozzá, tehát az egyének kiteljesedéséről szólhat...)

Civil szervezet az, ami jogilag formalizált, érvényesül az önkéntesség, stb...

Az anyagi biztonság a politikai függetlenséggel együtt kell megvalósulnia, anélkül, hogy a kormány klientúra-kialakítását jelentené.

Bírósági nyilvántartásban ma Mo-n 60.000 civil szervezet létezik,

a KSH adatai szerint viszont 48.000 működik.

Ebből 20.000 alapítvány (tehát vagyonegyesülés), a többi személyi egyesülés.

A civil szervezetek bevétele 2002-ben 700 milliárd

ennek 40%-a közalapítványok, kht, egyéb közhasznú...

Amely formák a létszám 5%-át teszik ki, 25% adományosztó,

70% pedig szoc, kult, okt, nev, eü, környvéd... tevékenységekkel foglalkozó.

A támogatások egy harmada költségvetési támogatás (állami, önkormányzati...)

ebben el kell érni az EU-s 40%-ot azok között, akik közfeladatot látnak el.

A jogszabályi környezet korszerűsítéséhez tartozik a státusz tisztázása (!) mellett:

az egyesülési tv,

a PTK vonatkozó része (az alapítványokról, mivel az alapítói jog forgalomképesé vált, akadályoztatás esetén átadható...),

a számviteli tv (a kettős könyvvitel tekintetében az “egyéb szervezeteknek” nem kötelező,

amennyiben két egymást követő évben bevételük nem haladta meg az 50 milliót...),

az adótörvények (AFA-tv-ben a visszaigénylés harmadik feltételénél kivételt képeznek a kiemelten közhasznú szervezetek...)

(*97 óta kétszer 1% ajánlható fel, de a felsorolt kritériumok végén a

gazdasági társaságok is beleférnek, amin változtatni kell, hogy csak civilek kaphassák...,

2002-ben ebből 11 milliárdnyi bevétel lehetett volna, az adózók 34%-a adta,

így 6 milliárd került civil szervezetekhez (állami támogatás 200 milliárd!) aminek legalább 60%-a kifejezetten működésre költendő (pl. önrész, nemzetközi tagdíj...))

Az indirekt támogatás 30%-a az adóból levonható (max. 100.000???)

PM-nél felvetették: társasági és osztalékadó 1%-át közhasznúaknak...

Önkéntességi törvény megalkotása (definiálni és ehhez is kapcsolni adókedvezményt...)

Országos civil érdekképviselő kialakítása (véleményformálás, jogszabályok előkészítése...)

Megyei civilházak megerősítése és a fővárosi létrehozása (80:20 millió Ft.)

Nemzeti Civil Alapprogram (március végén kormány előtt, áprilisban parlament előtt)

tervezett 15 tagú tanács, kétharmados civil képviselettel, mellette régiós kollégiumok

Amíg a program nem készül el, a miniszterelnök kérte fel Halász Jánost, Pettkó Andrást,

Péth(???) Gabriellát és még egy Gabriellát Pécsről kuratóriumi elnöknek (nem jut eszembe a neve, de tanszékvezető és semmi köze a civil szervezetekhez...)

Szervezetek bemutatkozásai

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK